

САВЕЗ ПЧЕЛАРСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА ЦРНЕ ГОРЕ

ПЧЕЛАРСТВО

ГОДИНА XXI * ПОДГОРИЦА, ЈУН 2023. * ЦИЈЕНА 1€ * ЗА ЧЛАНОВЕ УДРУЖЕЊА БЕСПЛАТАН

2023.
ЦРВЕНА
МАТИЦА

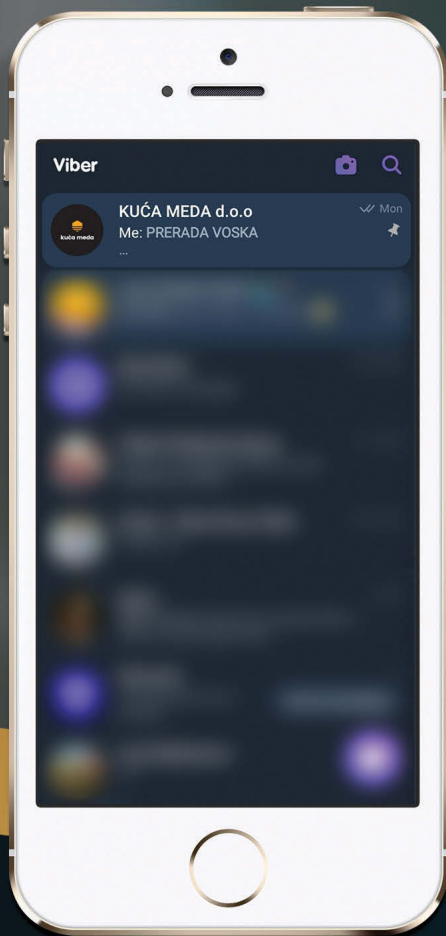
БРОЈ
257

ISSN 1800-5411

9 771800 541000 >

kuća meda
WWW.KUCAMEDA.ME

PRIDRUŽITE SE VIBER GRUPI

Jednostavnim skeniranjem **QR koda** postajete član najbrojnije pčelarske Vajber grupe u Crnoj Gori.

Postani član Vajber grupe i prvi saznaj:

> JAVNI POZIVI I REGRESI

Pravovremeno ćemo vas obavještavati o svim Javnim pozivima i regresima vezanih za pčelarstvo. Dijelićemo savjete i detaljne instrukcije, dokumentaciju i uputstva i na taj način ćete iskoristiti sve mnogobrojne benefite.

> PROMOTIVNI KATALOZI

Dijelićemo promotivni sadržaj cjelokupne ponude iz Kuće meda. Kreiraćemo kataloge sa najpovoljnijim cijenama i popustima. Obavještavaćemo vas o novim nabavkama.

> SVIJET PČELARSTVA

Nesebično dijelimo iskustva i savjete. Svi članovi grupe mogu komentarisati i učestvovati u raznovrsnim temama vezanim za pčelarstvo u Crnoj Gori.

POSTANI
ČLAN
SKENIRAJ
QR KOD

QR KOD možete skenirati sa bilo kojom aplikacijom za skeniranje QR kodova.

+382 68 844 333

@kucamedacg@gmail.com

Grbe bb, Danilovgrad Crna Gora

SADRŽAJ

У „КУЋИ МЕДА“ ОБИЉЕЖЕН 20. МАЈ – СВЈЕТСКИ ДАН ПЧЕЛА	4
ОДРЖАНА ТРЕЋА СЈЕДНИЦА УПРАВНОГ ОДБОРА САВЕЗА ПЧЕЛАРСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА ЦРНЕ ГОРЕ	8
ПРЕДСТАВНИЦИ СВЈЕТСКЕ БАНКЕ ПОСЈЕТИЛИ СПОЦГ И „КУЋУ МЕДА“	11
ИНТЕРВЈУ СА ГЕНЕРАЛНИМ ДИРЕКТОРОМ ДИРЕКТОРАТА ЗА ПОЉОПРИВРЕДУ ЦРНЕ ГОРЕ	12
У ГРАДУ ПОД ТРЕБЈЕСОМ ОДРЖАНА СКУПШТИНА ПО „НИКШИЋ“	14
ВАРООЗА – ЈЕДАН ОД ГЛАВНИХ ФАКТОРА СМРТНОСТИ ПЧЕЛИЊИХ ЗАЈЕДНИЦА	16
ПРВА ВАКЦИНА ЗА МЕДОНОСНУ ПЧЕЛУ?	18
ЈЕДНО ПОСЛИЈЕПОДНЕ У ПЧЕЛИЊЕМ РАЈУ ДРАГОЉУБА ПРЕЛЕВИЋА У КУЧИМА	20
ДРАГА СЈЕЋАЊА НА ДОЈЕНЕ ЦРНОГОРСКОГ ПЧЕЛАРСТВА – ЛУКУ ШОФРАНЦА И ПЕТРА МИЋУНОВИЋА	22
АНДРИЈЕВАЧКИ ПЧЕЛАРИ ОБИЉЕЖИЛИ СЛАВУ СВЕТОГ ВАСИЛИЈА ОСТРОШКОГ	23
УП „ПОТАРЈЕ“ У МОЈКОВЦУ 12. МАЈА ОБИЉЕЖИЛО СЛАВУ – ДАН СВЕТОГ ВАСИЛИЈА ОСТРОШКОГ	24
ДА ЛИ СЕ МОЖЕ СТАТИ НА ПУТ ШВЕРЦЕРИМА МЕДА?	25

МАТИЦЕ И ВОСАК

Расподјела матица почела је 26. маја и обавља се у Кући меда уторком и петком од 9,00 до 14,00 часова. Цијена по комаду износи осам еура при чему Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде субвенционира са седам еура. Произвођачи матица су искусни и врсни пчелари Милоје Вијашевић (150 матица), Бранко Ковачевић (118 матица), Елвира Реџепагић (17 матица), Ратко Жарић (45 матица), Ненад Ивовић (111 матица) и Блажо Варагић (82 матица). Такође, почела је испорука сертификованог воска из Аустрије и то органског по цијени од 34,5 еура по килограму са регресом од 20,7 еура и конвенционалног по цијени од 27 еура по килограму са регресом од 16,2 еура. За све информације позовите број телефона 068 844 333.

ВАША КУЋА МЕДА

IMPRESUM

ПЧЕЛАРСТВО
STRUČNO-INFORMATIVNI MJESEČNIK
IZDAVAČ: SAVEZ ПЧЕЛАРСКИХ
ОРГАНИЗАЦИЈА ЦРНЕ ГОРЕ

Adresa: Grbe bb 81412 Danilovgrad,
Telefon: 069/941-505
e-mail: spocg@t-com.me
sajt: www.pcelarstvo.me

ЗА ИЗДАВАЧА:
Radule Miljanić

V.D. GLAVNOG I ODGOVORNOG UREDNIKA:
Branislav Kadić (067991226)
e-mail: ninaivlado@t-com.me

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК: Dragan Lučić

ЛЕКТУРА: Nataša Dajković

Redakcijski odbor „Pčelarstva“:
Danilo Vuković, Dragana Šutović,
dr Mirjana Bojanić-Rašović,
Marjan Plantak, mr Radoslav Bele
Zečević, Sanida Šabotić

ПОКРОВИТЕЉ:
МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ,
ШУМАРСТВА I ВОДОПРИВРЕДЕ

Adresa Redakcije:
Grbe bb, Danilovgrad;
ŽR 510-207440-72
CKB, Podgorica
Sa naznakom: Za SPOCG

ISSN 1800-5411

Rješenjem Republičkog sekretarijata
za informacije br. 285 od 11. 01.
2001. godine "PČELARSTVO" je
upisano u evidenciju javnih glasila
Crne Gore. Aktom Republičkog
sekretarijata za informacije 04/01-
355/2001. godine časopis je
oslobođen obaveza plaćanja poreza
na promet.

ŠTAMPA:
HKS SPEKTAR
PODGORICA

U ČAST SIMBOLA PLANETE

U „Kući meda“ obilježen je 20. maj – Svjetski dan pčela. Prirodnom programom učenika i učiteljica OŠ „Njegoš“ u Spužu i obraćanjima predsjednika SPOCG Radula Miljanića, te državnog sekretara u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Marka Radonjića i Njegove ekelencije, ambasadora Slovenije u Crnoj Gori g. Gregora Preskera, istaknuta je važnost pčela i svih ljekovitih pčelinjih proizvoda za čovjeka i životnu sredinu koja nas okružuje. Ovim povodom naglašena je potreba zajedničke saradnje i borbe u cilju zaštite medonosnih insekata, čija se brojnost, kako je konstatovano, na globalnom nivou smanjuje iz dana u dan. Pored pomenutih zvaničnika, proslavi su prisustvovali i predstavnici lokalne uprave u Danilovgradu na čelu sa predsjednikom Opštine Aleksandrom Grgurovićem, sekretar opštinske Službe za poljoprivredu Darko Burić, te zamjenik ambasadora Preskera Borut Valnčič i savjetnica u MPŠV Dragana Šutović.

Nakon divnih recitacija i koreografija, kao i veoma prijatnog dočeka Organizacionog odbora, učesnici ovog prestižnog događaja su prisustvovali prezentaciji „Pametne košnice“, koju je obavio direktor „Kuće meda“ Vladimir Radulović. Zatim su obišli pogone za preradu i sterilizaciju voska, odjeljenje za otkup i pakovanje meda, proizvodnju pogača i invertnog sirupa kao i prodavnicu pčelarske opreme.

Takođe, za učesnike i goste priređen je *medni doručak* dok su osnovci u likovnoj radionici „pustili na volju mašti“, pa su crtali pčele i njihove aktivnosti u košnici. Za svoje radove nagrađeni su slatkim poklončićima i priborom za likovno izražavanje, koji im je uručila službenica SPOCG Biljana Jovanović..

DOBRODOŠLICA

Uz srdačnu dobrodošlicu, dragim gostima i osnovcima obratio se predsjednik Saveza pčelarskih organizacija Crne Gore Radule Miljanić i kazao da Svjetski dan pčela simbolizuje dan održavateljke prirode, dan njenog veličanstva pčele, dan savršenog bića koje u sebi nosi tajne duge više miliona godina.

Ovo savršeno biće specifično je po mnogim osobinama. Ono npr. živi u idealnoj zajednici i, za čovjeka, sa neshvatljivom izvršnom podjelom posla i međusobnim komunikacijama. Pčela je simbol planete. Nastanjena je gotovo na svakom dijelu zemljine kugle, a svojim činjenjem stvara uslove za opstanak flore i faune, a time i pretpostavke za udoban život

ZAJEDNIČKI PROJEKTI

Ambasador Presker je izrazio zadovoljstvo što se ove godine, brojnim kapitalnim projektima u sklopu značajnih aktivnosti pčelinje diplomatije širom svijeta, pridružila i slovenačka Ambasada, te da su uspjeli, zajedno sa „Kućom meda“ i Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, prezentirati i staviti u funkciju „pametnu košnicu“ – Beemond, koja će služiti u edukativne svrhe i biti od koristi naročito djeci, kako bi se lakše i bolje upoznala sa životom pčela i njihovim aktivnostima.

Ovom prilikom moram istaći izvanrednu saradnju u obilježavanju Svjetskog dana pčela i tradicionalnog slovenačkog doručka naročito sa SPOCG „Kućom meda“ i resornim ministarstvom, a posebno sa najmlađima, koji su sjajnim nastupima uljepšali i oplemenili ovaj događaj. Uvjeren da su dosta toga naučili o tako važnoj životinji kao što je pčela, zahvalio se Presker svima na obostranom razumijevanju tokom službovanja u našoj zemlji.

čovječanstva.

Od pčela se može mnogo toga naučiti, a prije svega kako organizovati život, kako da stvaramo i kako da radimo. Priroda je u svom savršenom sistemu pčeli podarila jednu od glavnih uloga na planeti – ulogu polinatora tj. mogućnost da prenosi polen sa prašnika na tučak i tako omogućuje opstanak biljaka. Zato, zapitajmo se da li čovjek

na adekvatan način vraća pčeli to što je ona zaslužila. Ne, već joj nameće teško breme izazova da se bori sa pesticidima, genetski modifikovanim sjemenima, vještačkim đubrivima, industrijskim загаđivačima, klimatskim promjenama... Ipak, čovječanstvo se mora pozabaviti ovom problematikom u vidu ublažavanja nabrojanih problema, koje nameće pčeli, a time i sebi, pojasnio je Miljanić

i zahvalio se Ambasadi Slovenije, kao suorganizatoru ove manifestacije. On je podsjetio da je ovaj dan ustanovljen na predlog ČEBELARSKE ZVEZE (Saveza pčelara Slovenije) zajedno sa njihovom Vladom i Skupštinom i tako su dali nemjerljiv doprinos podizanju svijesti na globalnom nivou i ujedno su se usvajali programi pogodni za zaštitu pčela.

PODRŠKA MPŠV

U ime Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede prisutne je pozdravio državni sekretar u MPŠV Marko Radonjić i svima čestitao praznik, ukazujući na ulogu i značaj pčela za čovječanstvo.

Obilježavanje Svjetskog dana pčela je izuzetno važno sa stanovišta podizanja svijesti svjetske javnosti o značaju pčela i drugih oprašivača za čovječanstvo, kao i brige za životnu sredinu i biodiverzitet. Upravo iz

Slovenije potekla je inicijativa prema Ujedinjenim nacijama da se 20. maj proglasi Svjetskim danom pčela, koji zajedno slavimo u mnogim zemljama. Pčelarstvo ima dugu i bogatu tradiciju. Bogatstvo i kvalitet medonosnog bilja u Crnoj Gori pruža povoljne prirodne uslove za razvoj ove djelatnosti. Pčelarstvo je značajna oblast kojoj poklanjamo punu pažnju. Kreirajući brojne podsticajne mjere, pomažemo sektor pčelarstva. Ove godine smo opredijelili značajnu podršku za ovaj sektor. Modifikovali smo određeni broj

mjera kako bi omogućili pčelarima da što lakše dođu do podrške. Nadamo se da ćemo na ovaj način doprinijeti daljoj afirmaciji pčelarstva, doprinijeti podizanju svijesti o značaju pčela, i podstaknuti mlade ljude da drugačije gledaju na pčelu i počnu se baviti pčelarstvom. Lijepo je vidjeti djecu koja žele da uče o značaju pčela i proizvodnji meda, jer sticanje novih znanja je ključno za uspjeh u pčelarstvu. S pravom možemo da kažemo da je sektor pčelarstva prepoznatljiv po kvalitetu i postao je jedan od sektora u poljoprivredi koji doprinosi rastu konkurentnosti. O pčelarstvu se ne misli više kao o hobbiju, nego o važnoj grani poljoprivrede, koja sve većem broju pčelara donosi značajne prihode, rekao je Radonjić i naglasio da su u resornom ministarstvu pokrenuli i realizovali brojne aktivnosti kako bi unaprijedili ovaj sektor. Prema njegovim navodima i dalje vlada veliko interesovanje za sve segmente podrške koju su ove godine opredijelili, što je veoma pozitivno.

Potrudili smo se da omogućimo podršku za sve inpute koji su neophodni za bavljenje pčelarstvom. Osim što realizujemo ovogodišnje agrobudžetske mjere, nastavljamo i sa školom pčelarstva. Nastava će se odvijati u „Kući meda”, pri čemu će pčelari imati mogućnost da se adekvatno edukuju i dobiju stručnu kvalifikaciju na nivou neformalnog obrazovanja. Takođe, planiramo realizaciju studijske posjete

PČELICE I UČITELJICE

Repertoar učenika i učiteljica iz OŠ „Njegoš” na obilježavanju Svjetskog dana pčela oduševio je goste koji nijesu štedjeli dlanove da ih nagrade za svaku interpretaciju i koreografiju posvećenu ovom prestižnom datumu. Male slatke pčelice, Atina Drašković, Sara Kovačević, Jovana Popović, Ivona Vuksanović, Milica Lalević, Ana Rolović, Milica Radulović, Tara Vujović, Lana Koprivica, Helena Radović, Natalija Mitrić, Milica Fuštić, Dunja Šiljak, Mina Đuričković, Vladana Milonjić, Sara Pejović, Nađa Stanišić, Mara Vlahović i Uroš Lalić, u režiji Milene Burić, Slađane Roganović i Olivera Jovanović, izveli su skeč „Pčela i saće”, otpjevali „Zujalicu”, recitalovali „Bumbar i pčela” i odigrali par ritmičkih vježbi u pratnji instrumentalna. Zatim su u multimedijalnoj sali „Kuće meda” demonstrirali kreativnost i likovni talenat tako da će njihovi radovi krasiti zidove ovog objekta.

„PAMETNA KOŠNICA“

Da je pčele moguće držati kao kućne ljubimce bez remećenja njihovih životnih i proizvodnih instinkata, demonstrirao je Vladimir Radulović tokom interesantne prezentacije „pametne košnice“, koju je montirao u multimedijalnoj sali „Kuće meda“.

Naime, radi se o multifunkcionalnom sistemu za gajenje pčelinjih zajednica u zatvorenom prostoru, jedinstvenom u svijetu, koji je dobio prvu nagradu za inovacije na ovogodišnjem 14. međunarodnom sajmu pčelarstva u Beogradu.

Ovaj Beemond sistem ima specijalni kolektor za med, odnosno medište i nalazi se iznad košnice tako da, po potrebi, može da se nadograđuje, kao što se to čini sa nastavcima kod klasičnih košnica. Jedna od prednosti je da se u posebnoj staklenoj posudi može sakupljati svjež polen kao i pčelinji otrov u drugoj apitoksin posudi. Ono što je posebno interesantno je instalirani Api – inhalator za direktno udisanje vazduha iz košnice, objasnio je Radulović.

u nekoj od zemalja u kojoj je razvijeno pčelarstvo, kao i mnoge druge aktivnosti koje doprinose razvoju ovog sektora. Svakako da ćemo nastaviti sa podrškom koja je namijenjena pčelarima, jer pčele predstavljaju dobar primjer kako jedna zajednica treba da funkcioniše i zahvajući tome, ostvaruju dobre rezultate. Upravo pčele treba da nam budu primjer kako zajedničkim radom možemo doći do dobrih rezultata. Zato, radimo zajedno na tome da zaštitimo pčele i sačuvamo prirodu, što je od vitalnog značaja za našu budućnost. Upravo će obilježavanje Svjetskog dana pčela doprinijeti tome, zaključio je Radonjić.

PČELINJA DIPLOMATIJA

Za ambasadora Slovenije u Crnoj Gori, Njegovu ekselenciju Gregora Preskera, Slovenija, Crna Gora i druge države sa svih meridijana već šestu

godinu zaredom, skupa obilježavaju 20.maj – Svjetski dan pčela, koji je Generalna skupština Ujedinjenih nacija upravo na inicijativu njegove domovine proglasila krajem 2017. godine.

Glavni povod je svakako podizanje svijesti kod svakog kosmopolite o važnosti pčela i drugih oprašivača za čovječanstvo, za zdrav ekosistem, za održivu poljoprivredu, za sigurnost globalne prehrambene industrije, za rješavanje problema siromaštva, za povećanje brige za životnu sredinu i uopšte za biodiverzitetnu raznolikost. Posvećenost pčelama i njima sličnim oprašivačima je od ključnog značaja za opstanak života na zemlji. Naime, oko 90% divljih biljaka i svaka treća kašika naše hrane zavisi od njihovog djelovanja, koji danas ugrožavaju, ne samo intenzivna poljoprivreda, nego i klimatske promjene kao i prekomjerno zagađivanje prirodnih staništa. U kontekstu rastuće prehrambene krize

i degradacije životne sredine, pčelinja diplomatija, kako je mi zovemo, iz godine u godinu dobija sve više na značaju. Samim tim, glavna manifestacija će se održati u sjedištu organizacije UN za prehranu i poljoprivredu (FAO) u Rimu. Drugi događaj istim povodom će Slovenija, u partnerstvu sa FAO, prirediti u sjedištu UN u Njujorku, gdje će se sumirati dosadašnji rezultati pčelinje diplomatije i naglasiti značaj oprašivača na jačanju društvene i ekološke otpornosti, obznanio je Presker, ističući da pčelarstvo u Sloveniji predstavlja jednu od najznačajnijih grana poljoprivrede, koja ima višedecenijsku tradiciju. Prema njegovim riječima, prije više od 230 godina, znanje o pčelarstvu svijetu je predstavio Slovenac Anton Janša koji je rođen baš 20. maja i koji je, u to vrijeme, bio prvi učitelj pčelarstva u carskom Beču.

Slovenija je zemlja pčela, pčelinjaka i pčelara koji predstavljaju dio slovenačke kulture i, jednostavno rečeno, dio su načina života i rada u mojoj državi. U Sloveniji ima više od 11.000 pčelara i izvorna smo zemlja Kranjske pčele koju odlikuju smirenost, vrijedne osobine i odlična orijentacija. Takođe, jedna od naših specifičnosti po kojoj se razlikujemo od ostalih jesu košnice i pčelinjaci i zato mi je drago da jedna od njih krasi i dvorište „Kuće meda“. Nadam se da će pčele koje su nastanjene u njoj, lijepo ukrašenoj u duhu slovenačke kulturne baštine, proizvesti mnogo kvalitetnog meda i drugih proizvoda, dodao je Presker.

B.K.

U FOKUSU AGROBUDŽET I JAVNI POZIVI

Trećoj sjednici UO SPOCG, koja je održana 27. aprila tekuće godine u multimedijalnoj sali „Kuće meda”, prisustvovali su predsjednik Radule MILJANIĆ i članovi Bojan Prelević, Miloje Vujašević, Veselin Marković, Božidar Bujković, Vojin Đukanović, Velizar Pavičević, Mirko Šćepanović, Miodrag Radulović, Danilo Vuković, Sabro Ramčilović, Vukota Radević i Ranko Medojević, dok su odsustvo opravdali Žarko Dragašević, Vladan Vuković, Ratko Ralević i Miodrag Bato Masoničić.

Takođe, sjednici su prisustvovali i predsjednik Skupštine SPOCG Spaso Popović, direktor „Kuće meda” Vladimir Radulović i urednik časopisa „Pčelarstvo” Branislav Kadić.

Na početku rada, predsjednik UO SPOCG Radule Miljanić je pozdravio prisutne i zahvalio se na odzivu. Na-

kon toga, on je pročitao dnevni red sa četiri tačke na koji nije bilo primjedbi. Usvojen je jednoglasno i bez dopuna.

1. USVAJANJE ZAPISNIKA SA DRUGE REDOVNE SJEDNICE ODRŽANE 15. 12. 2022. GODINE

Na zapisnik sa prethodne sjednice, koji su članovi UO SPOCG dobili putem mejla, nije bilo primjedbi i usvojen je jednoglasno.

2. AGROBUDŽET ZA PČELARSTVO U 2023. – REALIZACIJA JAVNIH POZIVA

Na početku izlaganja, predsjednik UO Radule Miljanić je podsjetio prisutne da je UO ispred SPOCG dao svoje predloge za Agrobudžet 2023. i

da je većina zahtjeva iz tog predloga, prihvaćena. Zatim se Miljanić kratkom analizom osvrnuo na Agrobudžet iz 2022, te prijedloge UO za 2023. godinu i odobrena sredstva 2023. godinu.

Prema njegovim riječima za Selekcioni centar u 2022. godini bilo je opredijeljeno 5.000 eura, a za 2023. godinu UO nije dao prijedlog, a MPŠV je opredijelilo 20.000 eura, koje će se sprovesti preko Biotehničkog fakulteta.

Za matice je u 2022. godini bilo je opredijeljeno 50.000 eura. UO je za 2023. godinu predložio 75.000 eura, od čega je usvojeno 60.000 eura, što znači da će u opticaju biti 8.600 matice. Napomenuo je da se sa ovom mjerom dosta kasni, jer su kandidati koji su aplicirali imali dosta problema sa popunjavanjem dokumentacije. Komisija na dan održavanja sastanka još nije formirana, i nije se išlo u obi-

lazak centara za proizvodnju matica. Takođe, ugovori sa proizvođačima još nisu potpisani.

Za lijekove koji se koriste za suzbijanje varoe, u 2022. godini bilo je opredijeljeno 50.000 eura. UO je za 2023. godinu predložio 60.000 eura, što je i usvojeno. Na prvi javni poziv za nabavku lijekova, nije se niko javio. Na naše insistiranje „Kalija” je prihvatila da aplicira na drugom objavljenom javnom pozivu, uz našu obavezu da uplata participacije ide preko našeg žiro računa. U prvom javnom pozivu spisak lijekova je bio isti kao u 2022. godini, dok smo u međuvremenu dobili analizu lijeka Varro red i nakon sastanka sa predstavnicima MPŠV i Uprave za bezbjednost hrane ovaj suplement je stavljen na spisak zaštitnih sredstava za 2023. godinu. U drugom javnom pozivu nema mravlje kisjeline jer se niko nije javio za nabavku i isporuku. Miljanić je najavio da će već nakon održavanja sastanka biti raspisano obavještenje vezano za lijekove, način uplate i cijene, koje će biti poslato svim pčelarskim organizacijama.

Za preradu voska u 2022. godini bilo je opredijeljeno 7.000 eura. UO je za 2023. godinu predložio 20.000, s tim da u to bude uključena i reperacija valjaka za preradu voska. Odobreno je 10.000 eura za 2023, a već je poslat zahtjev MPŠV da se odobri slanje valjaka na reparaciju, što bi se finansiralo

iz drugih fondova. Mašina bi nekoliko mjeseci bila van funkcije.

Mjera *Mladi pčelari* ove godine nije predložena sa naše strane, tako da realizacija te stavke nije planirana u 2023. godini. Mladi 18–40 godina podržani su kroz mjeru za mlade poljoprivrednike, tako da su samim tim i mladi pčelari imali šansu da apliciraju. Za transportna sredstva prošle godine opredijeljeno je 20.000 eura, za 2023. mi smo predložili isti iznos, međutim iz MPŠV su smatrali da ovu mjeru treba povećati, te je ove godine odobreno 30.000 eura.

Kada je u pitanju nabavka voska, prošle godine je opredijeljeno 20.000 eura, ove godine je opredijeljeno 40.000 i taj javni poziv je već završen.

U 2022. godini za košnice je bilo opredijeljeno 60.000 eura, a mi smo za 2023. predložili 100.000 eura, što je i odobreno, s tim da su košnice spojene sa ostalom opremom. Taj poziv ide dobrom dinamikom i veoma je blizu završetka, tj. potrošnje opredijeljenih sredstava.

Kada je riječ o školi pčelarstva za 2023. godinu mi smo predložili 8.000 eura i 30.000 eura za časopis „Pčelarstvo”, edukaciju i propagandu. Opredijeljeno je za oba programa samo 15.000 eura. Svakako zaključak je da ova sredstva neće biti dovoljna za školu pčelarstva i časopis. Kada je škola pčelarstva u pitanju, iz razgovora

sa inspektorom, čija su nadležnost večernje škole, Miljanić je dobio informacije da se sve mora sprovesti po pravilima i da se moraju ispoštovati procedure, kako nalaže Zakon o obrazovanju odraslih, i da kod sprovođenja ove mjere moramo biti veoma pažljivi. Na kraju je zaključeno da je u sprovođenju javnih poziva najveći zastoj kod obezbjeđivanja matica.

Inače, na sastanak UO bili su pozvani i predstavnici MPŠV, međutim zbog obaveza nijesu mogli da prisustvuju.

Po završetku izlaganja, Miljanić je pozvao prisutne članove UO da daju komentare na Agrobudžet 2023.

Član UO Mirko Šćepanović je konstatovao da je sve jasno kada su u pitanju javni pozivi i da su svi bili do kraja upoznati sa detaljima. Takođe, po njegovom mišljenju, dobro je što je ove godine pojednostavljena procedura kod pojedinih mjera, što je u mnogome doprinijelo da pčelari pristupe realizaciji. Šćepanović je istakao da nije prvi put da se dešavaju problemi oko organizacije nabavke za matice.

Komentare kada su u pitanju matice iznijeli su i predsjednik Skupštine Spaso Popović, Vojin Đukanović i Miloje Vujašević. Konstatovano je da treba odlučiti ko će raditi naljepnice za matice. Član UO Danilo Vuković je i na prošlom sastanku i sada komentarisao komisiju za matice, koja još uvijek nije formirana. Po njegovom mišljenju distribucija

bi trebalo da se vrši direktno kod pčelara proizvođača, uz prisustvo komisije, kao i da komisija prati proces proizvodnje. Predsjednik UO je napomenuo da komisija nije u nadležnosti SPOCG, kao i da se na sastanku insistiralo sa naše strane da se proizvođači obilaze bar tri puta. Isto tako, da li će komisija imati nadoknadu, nije nadležnost SPO-

CG, već MPŠV.

Miljanić je napomenuo da kada bude počela aktivnost oko raspodjele matica, napraviće se plan kako bi se ispoštovali zahtjevi pčelarskih organizacija, kako sa Primorja tako i sa sjevera, a odnose se na određivanje centra za preuzimanje matica.

Član Miloje Vujašević je napomenuo da će vjerovatno biti negodovanja kod pčelara koji imaju ispod 20 košnica i za koje nije predviđeno da mogu koristiti lijek Varro red preko javnog poziva.

3. IMENOVANJE ČLANOVA REDAKCIJSKOG ODBORA ZA ČASOPIS „PČELARSTVO“

Predsjednik UO SPOCG Radule Miljanić je napomenuo da je praksa da se poslije završenih izbora rukovodstva SPOCG, izabere i odredi Redakcijski odbor časopisa „Pčelarstvo“, koji izlazi preko 20 godina. Prilikom najave ove tačke dnevnog reda rekao je i da je časopis imao svoje uzlazne i silazne putanje, da smo u odnosu na okruženje u zaostatku kada je u pitanju stručni kadar koji bi pisao o preoblematici u pčelarstvu. Kada je sezona ima dosta materijala za popunjavanje časopisa, međutim van sezone nedostaje stručnih tekstova.

Miljanić je saopštio prisutnima da je od skoro postavljen i novi sajt radi bržeg i lakšeg informisanja, kao i dostupnosti informacija pčelarima. U dogovoru sa predsjednikom Skupštine SPOCG, Miljanić je prisutnim članovima UO pročitao listu predloženih kandidata za Redakcijski odbor :

1. Danilo Vuković – novinar, član UO;
2. Dragana Šutović – MPŠV;
3. Mirjana Bojanić-Rašović – Biotehnički fakultet;
4. Marjan Plantak – istaknuti član, dosadašnji predsjednik Redakcijskog odbora;
5. Radoslav Bele Zečević – istaknuti pčelar, magistar agronomije;
6. Šabotić Sanida – doktorand na UDG, njena oblast je ruralni razvoj, apiterapije. Završila je školu pčelarstva.

Predloženi kandidat, član UO

SPOCG, Danilo Vuković, zahvaljuje na predlogu za njegovo imenovanje i istakao da će biti strog u svojim komentarima, a ukratko je izložio i svoju biografiju.

Iznio je i niz komentara na naslove, tekstove, na objavljene intervjuue. U CG ima kvalitetnih novinara, samo je pitanje koliko se sredstava opredjeljuje za njihovo angažovanje. Po njegovom mišljenju suština je novac i kvalitetan urednik časopisa.

Miljanić se zahvalio predloženom kandidatu Vukoviću na iznijetim komentartima i napomenuo da se naš časopis ne može upoređivati sa dnevnim novinama, gdje su sredstva mnogo veća, gdje se obrađuje veliki broj tema na dnevnom nivou i gdje rade profesionalci. Takođe je istakao i da časopisi iz okruženja, iz Slovenije, Srbije ili Hrvatske, nijesu mnogo opširniji od našeg, da su dosta slični našem časopisu. Miljanić je istakao i problem finansiranja časopisa i da protekle dvije godine nije bilo namijenjenih sredstava za časopis. Tako da je rad na časopisu u nedostatku većih sredstava na nivou dobrovoljnog ili volonterskog rada, koji je prevaziđen.

Svoje komentare na temu časopisa iznijeli su članovi UO Vukota Radević i Mirko Šćepanović, Bojan Prelević, Ranko Medojević. Svi su se složili u tome da nedostaju sredstva, ali da treba više da se poradi na kvalitetu, da Redakcijski odbor radi svoj dio posla, da se odredi tačan datum u mjesecu objavljivanja časopisa, te da treba okupiti ljude od struke, koji bi doprinijeli boljem kvalitetu časopisa.

Nakon njihovih kratkih izlaganja na ovu temu, prisutnima se obratio urednik časopisa „Pčelarstvo“ Branislav Kadić.

Kadić je ukratko iznio svoju biografiju i svoje mišljenje na temu kvaliteta časopisa, kao i uslova rada i finansiranja časopisa. Napomenuo je da je on kao nosilac tog posla uvijek na raspolaganju svim pčelarima, i da se izlazi u susret najviše što se može. Takođe, napomenuo je i da se radi o mjesečniku, pa se ne mogu prihvatiti sugestije koje se odnose na dnevnu novinu, kao i da „bombastični“ naslovi nijesu prikladni ni časopisu ni temi koju obrađuje časopis. Nakon izlagaja ured-

nika časopisa, Miljanić je napomenuo da kada se izabere Redakcijski odbor, novi članovi će biti u obavezi izabrati novog predsjednika Redakcijskog odbora i odrediti način rada. Određen je i datum izlaska sljedećeg broja časopisa, a to je 5. jun 2023. godine. Kako nije bilo novih predloga, imena za Redakcijski odbor, predlog predsjednika UO Radula Miljanića, usvojen je. Izabrani su predloženi kandidati.

4. RAZNO

Tokom tačke razno, predsjednik je sa članovima UO podijelio nekoliko informacija. Posjeta pčelarskom sajmu u Gudovcu početkom februara, gdje je na inicijativu Slovenačkog saveza, pokrenuto formiranje Pčelarskog saveza Evrope. Miljanić je mišljenja da je to dobra poruka i da se status pčelarstva podigne na veći nivo i u Evropi, kako bi se pčelarima dalo na značaju. Druga informacija odnosila se na posjetu ministra MPŠV, gospodina Vladimira Jokovića, Savezu i „Kući meda“. Naša tri zahtjeva, kao zaključci sa tog sastanka, poslani su prema Ministarstvu i sadrže tri teme.

Prva tema – borba protiv falsifikata (održan sastanak na kome je zaključeno da treba da se formiraju ekipe za kontrolu na terenu).

Druga tema – prijedlog da MPŠV odredi mladog veterinara koji treba da se školuje za potrebe pčelarstva. Njegove troškove školovanja plaćaće resorno ministarstvo, a on bi bio kod nas. Takva praksa već postoji u zemljama okruženja.

Treća tema – plac pored „Kuće meda“ (već poslata dokumentacija i zahtjev prema resornom ministarstvu, međutim do realizacije zamišljenog plana vjerovatno neće doći iz birokratskih razloga).

Na kraju sastanka član UO Mirko Šćepanović je napomenuo da se pčelarima koji su pretrpjeli štetu od medvjeda pomogne prilikom slanja dokumentacije prema institucijama za nadoknadu štete. Predsjednik Skupštine Spaso Popović je predložio da sljedeće zasijedanje Skupštine bude održano u terminu 20. juna, što je i prihvaćeno.

B. J.

PREDSTAVNICI SVJETSKE BANKE POSJETILI SPOCG I „KUĆU MEDA”

Važni projekti unaprijedili sektor pčelarstva

Gospođa Antonela Basani, potpredsjednica Svjetske banke za region Evrope i Centralne Azije, i gospodin Christopher Sheldon, šef Kancelarije Svjetske banke za Crnu Goru i Bosnu i Hercegovinu, sa saradnicima posjetili su „Kuću meda”.

Cilj posjete bio je da se gospođa Basani upozna sa nekim od uspješnih projektnih aktivnosti, koje je Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede realizovalo iz sredstava Svjetske banke. Tom prilikom predstavnici SPOCG, „Kuće meda”, Ministarstva i MIDAS 2 tima ukazali su na doprinos koji su prethodni projekti, podržani od strane Svjetske banke, dali daljem unapređenju sektora pčelarstva.

Tokom kratkog obilaska „Kuće meda”, razgovarano je o značaju ove podrške za

razvoj sektora, posebno što su obje aktivnosti na neki način značajne ključne tačke za dalji razvoj. Oprema za pakovanje meda bila je inicijator za organizovani otkup meda i dalje brendiranje i promocije crnogorskog meda.

Atlas medonosnog bilja je dokument koji sadrži skup naučno provjerenih informacija i dokaza neophodnih u postupku zaštite autentičnosti ili geografskog porijekla crnogorskog meda, a koji su od posebnog značaja za izradu specifikacije u postupku zaštite imena.

Gospođa Basani zahvalila se Savezu i Ministarstvu na organizovanju posjete i prezentacije i izrazila zadovoljstvo što su sredstva iskorišćena na način koji doprinosi daljem unapređenju sektora.

B.K.

MIROSLAV CIMBALJEVIĆ: „KUĆA MEDA” JE CENTAR RAZVOJA PČELARSTVA

„Pčelarstvo”: Kako komentarišete sektor pčelarstva u našoj zemlji i po čemu bi izdvojili ovaj sektor u odnosu na ostale grane poljoprivrede?

Cimbaljević: Pčelarstvo ima dugu i bogatu tradiciju. Bogatstvo i kvalitet medonosnog bilja u Crnoj Gori pruža povoljne prirodne uslove za razvoj ove djelatnosti. Pčelarstvo je značajna oblast kojoj poklanjamo punu pažnju. Kreirajući brojne podsticajne mjere, pomažemo sektoru pčelarstva. Ove godine smo opredijelili značajnu podršku za ovaj sektor (335.000,00 eura), 45% više u odnosu na prethodnu godinu. Podrška pčelarstvu je diverzifikovana kroz više mjera i stvorena je mogućnost pčelarima da kroz različite mjere Agrobudžeta ostvare veću podršku u odnosu na prethodnu godinu. Objavili smo 5 javnih poziva. Sa pravom možemo da kažemo da je sektor pčelarstva prepoznatljiv po kvalitetu i postao je jedan od sektora u poljoprivredi koji doprinosi rastu konkurentnosti. O pčelarstvu se ne misli više kao o hobiju, nego o važnom sektoru poljoprivrede koji sve većem broju pčelara donosi značajne prihode. A što je možda i najvažnije, pčelarstvo je bitno za proizvodnju hrane i mora se vrednovati uloga pčela kao oprašivača.

„Pčelarstvo”: Podrška razvoju pčelarstva od strane MPŠV je značajna i važna. Koji su, po Vašem mišljenju, ključni pravci razvoja i čemu treba da teže naši pčelari?

Cimbaljević: Cilj nam je da podršku razvoju i afirmaciju pčelarstva usmjerimo u pravcu povećanja proizvodnje, te osnaživanja i stvaranja tržišno orijentisanih proizvođača. Uzimajući u obzir bogatstvo medonosnog bilja koje imamo u Crnoj Gori,

ići ćemo ka profesionalizaciji pčelara, diverzifikaciji proizvoda i promociji organskog pčelarenja. Na ovaj način povećale bi se količine proizvedenog meda i drugih pčelinjih proizvoda i ostvarile bi se mogućnosti za osvajanje novih tržišta. Posebno bih istakao da je organska proizvodnja jedna od razvojnih šansi crnogorske poljopri-

vrede, pogotovu ako uzmemo u obzir raspoloživost prirodnih uslova koji su više nego povoljni, a ogledaju se u nezagađenom zemljištu, vodi i vazduhu. Sem toga, usitnjeni posjedi i činjenica da se teško može biti konkurentan u pogledu količine i cijene konvencionalnih proizvoda polako usmjerava proizvođače na ovaj vid proizvodnje. U organskom pčelarstvu vidim veliku šansu za razvoj ovog sektora, stoga smo za pčelare dodatno opredijelili podršku prije svega za one koji se bave organskim načinom proizvodnje.

„Pčelarstvo”: Javni pozivi za pčelarstvo ove godine se realizuju dobrom dinamikom, neki su prilično

pojednostavljeni i vrlo su pristupačni za realizaciju. Da li pčelari mogu očekivati nastavak ovakvih i sličnih programa u budućnosti?

Cimbaljević: U toku je prijem i obrada zahjeva pristiglih od strane pčelara za realizovanje agrobudžetskih mjera. Vlada veliko interesovanje za sve segmente podrške koju smo ove godine opredijelili, što je veoma dobro i pozitivno. Potrudili smo se da omogućimo podršku za sve inpute koji su neophodni za bavljenje pčelarstvom. Povećali smo podršku za nabavku matica sa 5 eura po matici na 7 eura. Povećali smo podršku za nabavku voska, sa 50% na 60%. Osim što smo povećali ukupnu podršku, pojednostavili smo procedure za nabavku pčelarskog pribora i opreme i omogućili nabavku većeg asortimana opreme u odnosu na prethodnu godinu. Takođe, osim podrške koju smo imali prethodne godine za nabavku djelova košnice, ove godine smo stvorili mogućnost pčelarima nabavke i košnica. Nastavljamo sa podrškom za nabavku voska za organsku i konvencionalnu proizvodnju meda, za preradu voska, za nabavku veterinarskih lijekova za tretiranje pčelinjih zajednica protiv pčelinjeg krpelja, za nabavku opreme za transport pčelinjih zajednica, košnica, djelova košnica, električne ograde i dr. Ove godine nastavljamo i sa školom pčelarstva. Nastava će se odvijati u „Kući meda”, pri čemu će pčelari imati mogućnost da se adekvatno edukuju i dobiju stručnu kvalifikaciju na nivou neformalnog obrazovanja. Kada kažemo diverzifikovali smo mjere, mislimo na to da se kroz Agrobudžet podržavaju pčelari za adaptaciju objekata, pruža im se podrška za urađene analize meda i dr. Takođe planiramo realizaciju studijske posjete u nekoj od zemalja u kojoj je razvijeno pčelarstvo. U fazi smo finalizacije projekta „Atlas medonosnog bilja i katastra pčelinje paše”. U pitanju je projekat koji će imati višestruki značaj za pčelare, sa ciljem stvaranja uslova za održivi ekonomski razvoj pčelarstva zasnovanog na održivom upravljanju pčelarskom proizvodnjom i planskom korišćenju prirodnih resursa. U fazi smo dogovora aktivnosti oko realizacije projekta vezanog za otvaranje konzervatorijuma očuvanja genetičkih

resursa u pčelarstvu, koji planiramo da sprovedemo u saradnji sa Fondacijom Petrović, Biotehničkim fakultetom i Savezom pčelarskih organizacija Crne Gore. Svakako da ćemo nastaviti sa podrškom koja je namijenjena pčelarima. Tokom realizacije javnih poziva, ukoliko naiđemo na neko otvoreno pitanje, trudimo se da to evidentiramo i prilikom kreiranja mjera za narednu godinu, korigujemo mjere i uslove za podršku u skladu sa propisima i mogućnostima, kako bi pčelarima olakšali da što brže dođu do podrške.

„Pčelarstvo”: Možemo li očekivati da MPŠV u saradnji sa ostalim institucijama preduzme aktivnosti za suzbijanje plasmana i prodaje falsifikovanog meda?

Cimbaljević: Problem nelegalne i neadekvatne prodaje meda smo prepoznali i zajedno ga rješavamo. Kroz aktivnosti i politike koje sprovodimo, postavljeni su dobri temelji za rješavanje ovog problema, međutim, za postizanje boljih rezultata, potrebna je snažnija međuinstitucionalna saradnja. Upravo smo u saradnji sa Upravom za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i Savezom pčelarskih organizacija i ove godine počeli sa aktivnostima oko organizovanja akcije kontrole prodaje meda i drugih pčelinjih proizvoda na tržištu, u cilju zaštite zdravlja potrošača, zaštite lokalnih pčelara od neloyalne konkurencije i brenda Crnogorskog meda.

Kontrola prodaje meda će biti pojačana tokom ljetnje turističke sezone, na lokacijama koje su prepoznate kao sumnjive, a koje se nalaze duž saobraćajnica, u blizini vjerskih objekata i prometnih saobraćajnica, kao i na drugim mjestima atraktivnim tokom turističke sezone. Takođe smo se obratili opštinama i Upravi za inspeksijske poslove kako bi se svi zajedno u okviru svojih nadležnosti aktivno uključili i pomogli u rješavanju ovog problema. Ovakvim sveobuhvatnim pristupom vjerujem da ćemo uspjeti da stanemo na put neispravnostima i nelegalnim aktivnostima u dijelu proizvodnje i prodaje meda.

„Pčelarstvo”: Koliko je važna saradnja MPŠV sa SPOCG i „Ku-

ćom meda”?

Cimbaljević: Sektor pčelarstva je najorganizovaniji sektor u poljoprivredi i zahvaljujući organizovanosti pčelara, na čelu sa Savezom koji koordinira radom mnogobrojnih udruženja, postižemo dobre rezultate. U saradnji sa Savezom kreiramo agrobudžetske mjere, realizujemo pojedine agrobudžetske mjere, a pokrenuli smo i realizovali brojne projekte.

„Kuća meda” je važan projekat i predstavlja centar za razvoj pčelarstva. Pored svoje osnovne namjene da okuplja pčelare, predstavlja servis pčelarima, gdje na jednom mjestu imaju kvalitetne i zdravstveno bezbjedne inpute za pčelarenje, što direktno utiče na zdravlje pčela i kvalitet meda. Dobra stvar je što pčelari u „Kući meda” mogu da nabave sve inpute neophodne za pčelarenje, takođe i podrška koju dajemo pčelarima, u velikoj mjeri može da se realizuje preko „Kuće meda”. Napomenuo bih značaj ove kuće za edukaciju pčelara, što predstavlja važan segment kada je u pitanju unapređenje znanja o zdravstvenoj zaštiti pčelinjih društava, tehnologija pčelarenja i praćenje novih trendova iz ove oblasti.

„Pčelarstvo” : Šta po Vašem mišljenju treba unaprijediti u odnosu na trenutne aktivnosti SPOCG i „Kuće meda”?

Cimbaljević: Htio bih da pohvalim rad Saveza pčelarskih organizacija Crne Gore i „Kuće meda” i njihovo zalaganje za interese pčelara. Želim da nastave sa realizovanjem projekata koji će da doprinesu razvoju pčelarskog sektora. Što se tiče unapređenja narednih aktivnosti s obzirom na to da su se stvorile pretpostavke za brendiranje meda, potrebno je da se pokrenu aktivnosti kako bi ušli u proceduru zaštite meda.

„Pčelarstvo”: Koja je Vaša poruka pčelarima?

Cimbaljević: Potrebno je da iskoristimo sve mogućnosti za razvoj, da nastavimo da radimo zajedno na unapređenju sektora, savladavanju brojnih izazova i vjerujem da ćemo ostvariti još bolje rezultate, a podrška sigurno neće izostati.

Pčelarstvo

DOMAĆINSKO POSLOVANJE U INTERESU SVIH ČLANOVA

U prepunoj sali restorana „Kastel”, u prisustvu više od devedeset pčelara i gostiju, održana je 10. marta redovna godišnja Skupština PO „Nikšić”. Bili su prisutni **Radule Miljanić**, predsjednik Saveza pčelarskih organizacija Crne Gore, **Arsenije Lalatović**, potpredsjednik Opštine Nikšić, i gosti iz pčelarskih organizacija sa Cetinja, Podgorice, Danilovgrada i Šavnika. Skupštinu je otvorio **Vojin Đukanović**, posebno pozdravljajući Miljanića i Lalatovića, kao i goste iz navedenih pčelarskih organizacija, te predstavnike sredstava javnog informisanja. Nakon usvajanja dnevnog reda, pristupilo se radnom dijelu Skupštine. Izvještaj o radu najmasovnije i najorganizovanije organizacije pčelara u Crnoj Gori, saopštio je predsjednik **Miodrag**

Radulović, koji je opširno obradio sve aktivnosti nikšićkih pčelara u prošloj godini.

Rad pčelarske organizacija odvijao se u skladu sa programskim obavezama, koje su usvojene na prethodnoj sjednici. Aktivnosti smo usmjeravali na realizaciji mjera i akcija koje su imale osnovni cilj da podstiču i pomažu svoje članove da se što bolje, uspješnije i kvalitetnije bave pčelarstvom. U osnovi tih aktivnosti bila je obaveza da se na organizovan i pravedan način pruži mogućnost svim članovima PO „Nikšić” da koriste razne podsticajne mjere i regrese koje se obezbjeđuju u saradnji i uz pomoć SPOCG i resornog ministarstva. Osm toga, naša organizacija pomaže svojim članovima da se bave pčelarstvom na savremen način, da razvijaju međusobnu saradnju, da

razmjenjuju iskustava i informacije, da podstiču njihovo stručno usavršavanje i organizuju razne druge aktivnosti u interesu pčelara i razvoja i unapređenja pčelarstva. No i pored svih navedenih aktivnosti, naši pčelari se susrijeću sa brojnim problemima, prije svega sa bolestima pčela, koje su prisutne i pored postojanja i korišćenja različitih lijekova, očigledno nedovoljno efikasnih, naglasio je Radulović. Nakon toga nabrojao je konkretne aktivnosti PO „Nikšić” u izvještajnom periodu, među kojima je izdvojio redovnu godišnju Skupštinu, zatim redovno učešće svojih predstavnika na sjednicama SPOCG, organizovanje Ilindanskog druženja pčelara, posjetu Apimondiji u Instanbulu i organizaciju prodajno izložbene smotre „Pčelarski dani – Nikšić 2022”.

Obezbijedili smo donaciju određene količine meda korisnicima „Dnevnog centra”, posjete sajamskim izložbama u Beogradu (februar i oktobar), odobrenje za rad „Kuća meda” u Bogetićima, pošto je ranija odluka bila istekla, kao i prikupljanja članarine za 210 naših članova. Sprovedene su aktivnosti u nabavci 423 selekcionih matica, koje su regresirane preko MPŠV i 251 od komšija iz Trebinja. Isto tako obezbijedili smo časopis „Pčelarstvo” za sve članove, unaprijedili veoma dobru saradnju sa MPŠV, Opštinom Nikšić, SPOCG kao i brojnim pčelarskim društvima širom Crne Gore, istakao je Radulović.

Može se zaključiti da je sve ovo doprinijelo da raste interesovanje za bavljenje pčelarstvom, iako je to zahtjevan posao, koji iziskuje mnogo rada, ljubavi, stručnog znanja i ne mala materijalna sredstva. Za povećanje interesovanja za ovu oblast u našoj opštini, u najvećoj mjeri zaslužne

su aktivnosti i djelovanje pčelarske organizacije Nikšić.

STABILNE FINANSIJE

Sa izvještajem o finansijskom poslovanju prisutne je upoznao **Ratko Aleksić**, sekretar PO „Nikšić”. Pčelarska organizacija „Nikšić” je u stabilnoj finansijskoj situaciji, zahvaljujući domaćinskom upravljanju i predanom radu, ali i pomoći naših donatora. MPŠV i Opština Nikšić su u potpunosti pomogli održavanje tradicionalne septembarske izložbe, naglasio je Aleksić U prilog tome govori činjenica da je razlika između prihodne i rashodne strane na dan 31. 12. 2023. godine bila 4.911,61 euro. To je ponovio u svom izlaganju, predsjednik Nadzornog odbora **dr Radonja Minić**, ističući da je za proteklu godinu račun uvijek bio prohodan. Aktivnosti PO su finansirane iz članarine, poslovanja Kluba i preko donator, a poslovalo se krajnje domaćinski. **Aleksić** je na Skupštini iznio osnovne smjernice rada u tekućoj godini, a odnose se na: nabavku i podjelu regresiranih matrica u skladu sa potrebama članova i

mogućnostima nabavke, vodeći računa o kvalitetu i vremenu isporuke: uključivanje u aktivnosti koje sprovodi SPOCG u nabavci i podjeli regresiranih ljekova protiv raznih pčelinjih bolesti, u prvom redu protiv varoe, kao i oko svih aktivnosti koje se preduzimaju oko unapređenja uslova pčelarenja; uključivanje u akcije MPŠV i SPOCG vezano za podršku mladim pčelarima. Neće izostati ni organizovanje tradicionalne manifestacije „Pčelarska smotra – Nikšić 2023” i Ilindansko druženje te saradnja sa pčelarskim organizacijama i društvima širom Crne Gore i okruženja, organizovanje posjeta većim pčelarskim izložbama u zemlji i van njenih granica, organizovanje stručnih predavanja i savjetovanja. Održavanje redovnih (najmanje jedan put mjesečno) sjednica Upravnog odbora kao i priprema i organizovanje redovnih skupština, dodao je Aleksić. Kada se sve prethodno sabere, ne čudi ovako široka lepeza aktivnosti najmasovnijeg pčelarskog udruženja, jer oni koji ga vode imaju viziju kako dalje i kako još bolje raditi i na koji način prevazilaziti sve nedaće i probleme koji tište ugledne domaćine.

POZDRAVI

Radule Miljanić, predsjednik SPOCG, u pozdravnom obraćanju se posebno osvrnuo na kvalitet rada i organizovanost nikšićkih pčelara.

Nikšićki pčelari, dobro organizovani i veoma ambiciozni, daju veliki doprinos crnogorskom savezu. Zato je želja SPOCG da budemo uvijek uz vas, sa ciljem da vam pomognemo koliko je to moguće. Zadovoljstvo je biti sa vama na ovako masovnoj i dobro organizovanoj Skupštini. Zato i ubuduće od vas očekujemo dobre i veoma pozitivne rezultate, koji svima mogu služiti kao primjer – kako treba raditi, nije štedio komplimente prvi čovjek SPOCG na račun rada PO „Nikšić” i podsjetio je kako je MPŠV, kroz Agrobudzet u najvećoj mjeri ispoštovalo zahtjeve Saveza oko pomoći u radu pčelara. On je najavio skora predavanja iskusnog pčelara i licenciranog predavača Blagojča Najdovskog na teme: „Najnovija dostignuća i rezultati u organskoj borbi protiv varoe” i „Proteinska ishrana pčela”. Na kraju je poželio uspješnu i mednu pčelarsku 2023. godinu.

Arsenije Lalatović, potpredsjednik Opštine Nikšić, izrazio je zadovoljstvo što mu je uručen poziv za prisustvo Skupštini, na kojoj se detaljno upoznao sa radom nikšićkih pčelara.

Rezultati koje ste prezentovali predstavljaju vaš uspješan rad. Vidio sam da ste vrijedni kao pčele. Kao takvima Opština će uvijek biti iskreni partner, spreman da pomogne u rješavanju svih problema. Zajednički nam je zadatak, kako za grad, tako i za državu da budemo prepoznati po nečem lijepom, a to je upravo med sa ovih prostora, čiji kvalitet je nadaleko poznat, istakao je Lalatović

U ime gostiju iz pčelarskih organizacija koji su prisustvovali Skupštini obratio se **Mirko Šćepanović** (PO „Podgorica”) riječima zahvalnosti.

Pozdravljam uspješan rad nikšićkih pčelara i dijelim mišljenje svojih kolega da rado dolazimo u Nikšić, đe se osjećamo kao u svojoj kući. Ovakva složnost i harmonija odišu toplinom i za svaku su pohvalu, a mislim da ste pretjerali u gostoprimstvu, na kojem je teško uzvratiti, iskren je Šćepanović, zahvaljujući se na izvanrednoj stimi i dočeku.

PO „NIKŠIĆ”

PLAKETE ZASLUŽNIMA

Vojin Đukanović je uručio plakete za izuzetan doprinos u radu PO „Nikšić” četvorici dugogodišnjih i već iskusnih pčelara. Ovo visoko priznanje primili su: Đuro Perović, Vojo Ognjenović, Žarko Đurđevac i dr Dušan Martinović.

KAKO POMOĆI PČELARIMA U BORBI PROTIV OVE BOLESTI?

Postoji nekoliko načina da se pčelarima pruže kratke, jasne informacije i uputstva o određenim temama, kao što je, na primjer, bolest varooza. Upravo smo za ovu namjenu dobili tekst uvažene dr Violete Santrač iz Banja Luke, koja je pripremila edukacioni pamflet, tačnije brošuru o varoozi koja bi trebalo da bude od velike koristi svim pčelarima.

Sa ponosom predstavljamo preveden i prilagođen edukativni pamflet, koji ima za cilj da pčelarima pruži verifikovane informacije i unaprijedi njihove prakse u zaštiti pčelinje zajednice od najznačajnijeg nametnika, parazitske grinje – *Varroa destructor*. Kako bi se osigurao kvalitet i pouzdanost informacija za izradu neophodnog materijala, angažovane su dvije prestižne evropske laboratorije FRIEDRICH–LOEFFLE.

INSTITUT I FRENCH AGENCY FOR FOOD, ENVIRONMENTAL AND OCCUPATIONAL HEALTH & SAFETY (ANSES), koja je i referentna laboratorija Evropske unije za zdravlje pčela. U nadi da će pčelari, ali i veterinari, koji već posjeduju značajna znanja o kontroli varoe, prihvatiti nove prakse i unaprijediti već postojeće metode, srdačno se zahvaljujemo svima koji će pomoći u distribuciji i komunikaciji pamfleta. Sigurni smo da će isti biti od koristi za pčelare u svim krajevima Crne Gore, rekla je dr Violeta Santrač i naglasila da se PDF format pamfleta može pogledati na linku referentne laboratorije: <https://sitesv2.anses.fr/en/minisite/abeilles/leaflet-varroosis-bee-keepers>

VAROOZA

Varoozu izaziva ektoparazitska grinja *Varroa destructor*, čiji je izvorni domaćin istočna (azijska) medonosna

pčela *Apis cerana*. Prelaskom na novog domaćina, vrstu *Apis mellifera*, grinja se proširila svijetom. Trenutno je prisutna svuda u Evropi sa izuzetkom od nekoliko izolovanih ostrva. Varooza se smatra jednim od glavnih faktora smrtnosti pčelinjih zajednica. Bez liječenja protiv varoe, većina zajednica u Evropi uginula bi u roku od jedne do četiri godine. Periodične tretmane suzbijanja varoe i praćenje brojnosti varoa grinja u pčelinjim zajednicama treba planski sprovoditi.

Oštećenja u zajednicama

Varoa grinje se prvenstveno hrane masnim tkivom pčela. Medonosne pčele se oštećuju tokom razvoja unutar ćelija pčelinjeg legla, što dovodi do uginuća lutaka ili odraslih jedinki. Preživjele jedinke obično imaju manju težinu, mali abdomen i/ili deformisane ekstremitete. Ako su zajednice jako napadnute, razvija se slika prošaranog legla, a varoa grinje se često i lako uočavaju na odraslim pčelama.

Varoa i virusi medonosnih pčela

Prije pojave varoe u Evropi, virusi medonosnih pčela su predstavljali samo manji zdravstveni problem za pčele. Dokazano je da varoa prenosi nekoliko različitih vrsta virusa medonosne pčele, a direktno ubrizgavanje virusnih čestica u hemocel pčela promijenilo je prevalenciju, titar (virusno opterećenje) i raznovrsnost “sojeva” virusa medonosnih pčela. Zakonodavstvo EU je zvanično priznalo određene teritorije država članica EU slobodnim od varooze (Alandska ostrva u Finskoj i šest ostrva u Portugalu) u svrhu zaštite ovih područja. U Zakonu EU o zdravlju životinja, varoa je klasifikovana u kategoriju C, D i E poglavlja. Infestacija varoom se ne može iskorijeniti. Međutim, populacija varoe se može zadržati na niskom nivou kroz praćenje i primjenu odgovarajućih metoda kontrole.

Kako prepoznati *Varroa destructor*?

Ovalno, crvenkasto-braon tijelo odrasle grinje je ravno, oko 1,1 mm dugo i 1,5 mm široko (a), vidljiva je golim okom i ima osam nogu kao i prilagođen oblik tijela (b). Omogućava grinji da se smjesti između trbušnih sternita odraslih pčela i tako izbjegne mehanizme kojim pčele skidaju nametnike.

Biologija varoe

Varoa grinje se hrane pčelinjim leglom i odraslim pčelama. To omogućava grinjama da uspješno prezime na tijelima odraslih pčela, unutar zimskog klubeta (u prostorima između trbušnih prstenova, odnosno sternita), sve do proljeća. Životni vijek grinja može varirati, od nekoliko dana do nekoliko mjeseci, u zavisnosti od temperature i vlažnosti sredine, a jedna odrasla ženka varoe može da ostvari dva do tri reproduktivna ciklusa.

Način širenja

Prenos varoa među zajednicama se dešava odraslim pčelama u prirodnom procesima medonosnih pčela kao što su zaletanje, grabež i rojenje. Pčelari mogu da prenose varoa grinje manipulacijama infestiranih saća i pčelama tokom redovnih pčelarskih postupaka na pčelinjacima. Selidba „zaraženih“ zajednica na nova područja se smatra glavnim i najbržim načinom širenja. Neophodno je, prije premještanja zajednica, provjeriti ih na stepen infestacije varoom, kako bi pčelari bili upućeni u rizike, kako za vlastite zajednice, tako i za one koje će eventualno svojim prisustvom ugroziti.

Biološki ciklus

Životni ciklus varoe se u potpunosti odvija unutar pčelinje zajednice. Ženka varoe ulazi u leglo neposredno prije poklapanja legla. Nakon zatvaranja ćelije legla, ženka polaže jaja iz kojih se obično izlegu jedna muška jedinka i nekoliko ženki. Grinje koje uspiju da se razviju do odrasle jedinke, napuštaju leglo istovremeno kada iz njega izlazi pčela u čijoj ćeliji su se razvijale. Mužjaci i sve preostale nezrele ženke varoe ugibaju jer su nesposobni da prežive izvan zatvorene ćelije pčelinjeg legla. Grinje u većem procentu zaposijedaju dijelove trutovskog legla jer razvoj

ovog legla traje duže od razvoja radiličkog legla.

Otkrivanje infestacije i posljedice infestacije na pčeliju zajednicu

Klinički znaci varooze i virusnih infekcija su:

- a) pčele sa skupljenim i deformisanim krilima i nogama;
- b) pčele sa deformisanim abdomenom;
- c) rupice na poklopljenom leglu;
- d) raštrkano leglo (nepravilno leglo);
- e) uginulo leglo;
- f) na zidu ćelija legla vide se tragovi bijelih mrlja (izmet grinja) (Slika c);
- g) pčele puze na letu ili ispred košnice i ne mogu da lete;
- h) varoe vidljivo hodaju po leglu ili na odraslim pčelama;
- i) zimska uginuća pčelinjih zajednica.

KAKO PROVJERITI PRISUSTVO VAROA GRINJA U KOŠNICI?

Redovno praćenje sadržaja na podnici

1. Držite pčele u košnicama koje imaju antivaroenu mrežu, podnicu, kako bi se smanjila reinfestacija otpalim varoama jer će širina mreže od 3 mm smanjiti mogućnost kontakta pčela sa „skinutom“ varoom. Stavite ljepljivu površinu na podnicu za praćenje pada varoe kako bi brojanje bilo tačnije.

2. Redovno uklanjajte ostatke sa podnice (npr. svake nedelje).

3. Ako na podnici ima mnogo otpada (npr. poslije zime), grinje će biti veoma teško vidjeti. Pažljivo pregledajte otpad i prisustvo mrtvih grinja. Može se koristiti tehnika ispiranja: ostatke sa podnice prikupite, stavite u fino sito, koje će zadržati grinje, i temeljno sve isperite tekućom vodom. Ubacite sadržaj koji je ostao na situ poslije ispiranja u posudi sa metilnim alkoholom. Grinje će isplivati na površinu tečnosti i tada ih je lakše vidjeti, sakupiti i brojati.

Upotreba registrovanog akaricida kao dijagnostičkog alata

1. Koristite mrežastu podnicu i ljepljivu površinu za dasku, na koju će

padati varoa (ljepljiva folija, vazelinski premaz), da prekrijete dno košnice (pogledajte prvi metod za provjeru brojnosti varoa na podnici).

2. Primijenite akaricidni tretman, prateći uputstva proizvođača za dati proizvod.

3. Svakodnevno pratite pad i evidentirajte broj mrtvih ili umirućih grinja na podnici.

Ispitivanje pčelinjeg legla (npr. otvaranjem zatvorenog legla)

1. Izaberite dio zatvorenog legla trutovskog ili radiličkog u podmakloj fazi razvoja lutke (faza ružičastih očiju), jer je tada najmanja vjerovatnoća da će se tkivo pčele raspasti prilikom izvlačenja.

2. Gurnite zupce pčelarske viljuške ispod poklopca, paralelno sa površinom saća i podignite lutke jednim pokretom, izvlačeći viljušku nagore. Mlađi razvojni stadijumi grinja su bijeličasti i mogu biti skoro nepomični dok se hrane na tijelu domaćina, jer su im usni organi i prednje noge fiksirane tokom hranjenja za kutikulu domaćina. Odrasle varoe koje su tamnije, lako se vide na blijedim lutkama.

Šta učiniti u slučaju sumnje? Preporuka za suzbijanje infestacije varoom

Prema stepenu infestacije varoom (lokalni podaci), pčelari mogu da koriste: ovlašćeni veterinarsko-medicinski proizvod (Uredba (EU) 2019/6) – biološki tretman; pčelarske tehnike kao što su uklanjanje trutova ili zatvaranje matice u kavez. S obzirom na smanjenje efikasnosti određenih tretmana zbog rezistencije, preporučljivo je kombinovati različite tretmane/tehnike za ograničavanje infestacije *Varroa destructor*.

Varoa grinje ne treba miješati sa *Tropilaelaps* grinjama.

Tropilaelaps grinje još nijesu prisutne u Evropi i ograničene su, zasad, na teritoriji Azije. One, takođe, žive i hrane se pčelinjim društvom i vidljive su golim okom kao varoa grinje, iako su manje od nje (d). Evropsko zakonodavstvo zahtijeva da se o svakoj sumnji o prisustvu *Tropilaelaps* grinja odmah obavjesti regulatorno tijelo.

V.S.

PRVA VAKCINA ZA MEDONOSNU PČELU?

Kako bi doprinijeli pravovremenom informisanju veterinaru i pčelara, donosimo ovaj tekst objavljen na stranicama čitanog internacionalnog novinskog portala. Tekst ima za cilj naučnu komunikaciju nove tehnologije u pčelarskoj praksi, koja se u krugu pčelara smatra vrlo revolucionarnom, a čija primjena je u eksperimentalnoj fazi istraživanja na teritoriji SAD.

Da li će prva vakcina za pčele proći sve neophodne zahtjeve i pokazati efikasnost, sigurnost i primjenjivost, ostaje da se vidi u budućnosti. Treba reći da u Evropi zasad ova vakcina nije registrovana. Takođe, tekst je namijenjen informisanju pčelara koji su, u uslovima njihove pčelarske prakse, pokušavali kontrolisati ovu zaraznu bolest, na način koji nije bio održiv dugoročno i na kraju je dao mnoge druge, neželjene efekte. Za njih je ova vakcina veoma značajna. Nije slučajno da je ideja o vakcinaciji insekata potekla iz jedne laboratorije na teritoriji Finske, kao vrlo značajno otkriće iz oblasti imunologije insekata, a njena komercijalizacija ostvarena je u SAD. Tako, u nastavku možete pročitati prevod objavljenog teksta.

Šest pitanja i šest odgovora o novom alatu za zaštitu oprašivača

Pčele oprašuju jednu trećinu usjeva u Americi i suočavaju se sa mnogim problemima, uključujući i zarazne bolesti. Dana 4. januara 2023. biotehnološka kompanija iz Džordžije pod nazivom „Dalan Animal Health” dobila je uslovnu licencu od američkog Ministarstva poljoprivrede, USDA, za vakcinu koja bi trebalo da zaštiti

medonosne pčele od američke gnji loće, kuge pčela, veoma destruktivne bakterijske infekcije.

Da bi dobili uslovnu licencu (koja obično traje godinu dana i podložna je daljoj evaluaciji od strane USDA), veterinarski biološki proizvođači moraju biti čisti, bezbjedni i efikasni. Dr Dženi Durant, istraživač poljoprivrede na Univerzitetu Kalifornije u Dejvisu, koja je specijalizovana za zdravlje pčela, objašnjava u tekstu preuzetom i prilagođenom (<https://theconversation.com/how-do-you-vaccinate>) zašto je ova vakcina važan korak u naporima da se zaštite oprašivači.

Koju prijetnju rješava ova vakcina?

Nova vakcina za pčele *Paenibacillus larvae bacterin* ima za cilj da zaštiti pčele od američke gnji loće. Ova veoma destruktivna bakterijska bolest dobila je ime po neprijatnom mirisu uginulih larvi pčela, koji nastaje u leglu zaraženih zajednica (što iz našeg iskustva u BiH nije znak gnji loće, opaska V. S.).

Epidemija američke gnji loće je zapravo smrtna kazna za pčelinju zajednicu, a bolest može ekonomski uništiti pčelinjak. Spore bakterija *Paenibacillus larvae*, su veoma prenosive i mogu ostati virulentne decenijama nakon infekcije. Kada dođe do izbijanja bolesti, pčelari obično moraju da unište sve pčelinje zajednice za koje znaju da su zaražene kako bi izbjegli širenje bolesti. Takođe moraju da unište sve djelove opreme iz košnice u kojima su bile smještene i svu drugu pčelarsku opremu, koja je bila izložena prisustvu uzročnika a koju nije moguće sterilisati.

Pčelari su u SAD decenijama pre-

ventivno koristili antibiotike kako bi držali pod kontrolom bolest, te „liječili“ zaražene zajednice uz pomoć čestih aplikacija antibiotika sa šećerom u prahu (smjesa se prosipa unutar košnice). Kao što se često dešava kada se antibiotici prekomjerno koriste, naučnici i pčelari susrijeću se sa otpornostima bakterija na primijenjene antibiotike, te negativne uticaje na zdravlje zajednica, kao što je poremećaj u mikrobiomu korisnih mikroba koji žive u crijevima pčela.

Tek 2017. godine, američka Uprava za hranu i lijekove počela je da zahtijeva veterinarski recept za antibiotike, u slučaju kada se njima liječe pčele. Iako je ova regulatorna promjena imala za cilj da spriječi rezistenciju na antibiotike, ona je ograničila dostupnost antibiotika pčelarima da preventivno djeluju u pčelinjacima. Idealno bi bilo da vakcina pruži održivije rješenje.

Koliko efikasno vakcina sprječava infekciju?

Studije još uvek analiziraju efikasnost. Jedna objavljena studija pokazala je povećanje otpornosti na američku gnji loću od 30% do 50% kod potomaka vakcinisane matice.

Iako ovi procenti mogu izgledati niski, važno je staviti rezultate u kontekst. S obzirom na to koliko je američka gnji loća smrtonosna i zarazna, istraživači nijesu htjeli da direktno izlože terenske pčelinjake infekciji pomoću „neprovjerene vakcine”. Umjesto toga, sproveli su laboratorijske studije u kojima su izložili testne košnice oko 1.000 puta većem broju spora američke gnji loće, kojoj bi zajednica obično bila izložena u terenskim uslovima infekcija. Dalan, proizvođač prve vakcine

za pčele, planira terenska ispitivanja za 2023. godinu.

Kako se vakcinišu pčele?

Vakcinacija pčela se ne radi iglama – pčelari miješaju vakcinu u hrani za pčele. Ovaj pristup izlaže matice neaktivnim bakterijama *Paenibacillus* larvae, što onda pomaže larvama, koje se izlegu iz jaja položenih od tih matice, da se odupru infekciji.

Ovo nije mRNA vaccines, kao Pfizer i Moderna COVID. To je tradicionalnija inaktivirana vakcina poput one koju koristimo protiv poliomijelitisa. Da biste razumjeli kako vakcina funkcioniše, korisno je znati šta jedu pčele: supstancu bogatu proteinima pod nazivom „matična mliječ“ koja se luči iz žlijezda mladih pčela radilica.

Prilikom kupovine i transporta matica, one se obično smjeste u mali kavez sa 50 do 200 pčela radilica koje su hranjene nečim što se zove matičnjak. Ova supstanca se često pravi od šećera u prahu i kukuruznog sirupa i ima konzistenciju šećernog tijesta, koje se lako modelira. Pčele radilice

konzumiraju ovo privremeno hranivo, proizvedeći pri tome matičnu mliječ kojim onda hrane maticu.

Metoda primjene vakcine koristi ovaj sistem. Pčelar može da pomiješa vakcinu sa ovim šećernim hranivom koju pčele radilice zatim probavljaju. One proizvode matičnu mliječ i njime hrane maticu, koja ovakvo „hranivo“ svaruje, prenoseći vakcinu u jajnike. Kada se ovakva oplođena matica doda zajednici, u košnicu, i počne da polaže jaja, larve koje se izlegu iz tih jaja imaju pojačan imunitet na bakteriju koja izaziva bolest.

Ko će koristiti vakcinu?

Prema riječima predstavnika Dalana, ograničene količine vakcine trebalo bi da budu dostupne od proljeća 2023. komercijalnim pčelarima i proizvođačima matice, sa ciljem da se u budućnosti njome snabdijevaju manji pčelari i hobisti.

Koliko dugo će trajati vakcinalni status matice?

Dalan još istražuje specifičnosti.

Trenutno shvatanje je da će trajati sve dok matica može da polaže jaja. Ako uginu, bude ubijena ili zamijenjena, pčelar će morati da kupi novu vakcinisanu maticu.

Da li je ovo veliki naučni napredak?

Da, to je prva vakcina za bilo koji insekt u SAD i mogla bi da pomogne da se otvori put novim vakcinama za liječenje drugih problema, koji su decenijama mučili pčelarsku industriju. Pčele se suočavaju sa mnogim štetnostima, uključujući varoa grinje, klimatske promjene i lošu ishranu, što ovu vakcinu čini još značajnijom u kontekstu zaštite pčela.

Dalan takođe radi na vakcini za zaštitu pčela od evropske gnjiloće. Ova bolest je manje smrtonosna od američke gnjiloće, ali je i dalje veoma zarazna. Pčelari su uspjevali da ovu bolest liječe antibioticima, ali, kao što je slučaj sa američkom gnjiloćom, uočili su štetne efekte primjene antibiotika.

**Tekst pripremila
dr Violeta Santrač**

JEDNO POSLIJEPODNE U PČELINJEM RAJU DRAGOLJUBA PRELEVIĆA U KUČIMA

Za domaćinstvo Milenka i Slavice Prelević malo je reći da je uzorno, naprotiv ako bi tražili ogledno dobro koje simbolizuje bezbrižan i prijatan život na selu onda izdvojite malo vremena i posjetite ih u Kučima u podnožju Kobjaka, a oni će vas rado ugostiti. Međutim, iako još mogu dosta toga da urade na imanju i marljivo obave svakodnevne poslove, kako kažu, polako pristizu godine, pa većinu svojih obaveza prepuštaju nasljedniku Dragoljubu koji je riješio da nastavi putem svojih čestitih roditelja. Autorka ovih redova se uvjerila da nije pogriješio. Ostaje jedino nedoumica kako i koliko vremena treba da se obradi skoro pet hektara plodne zemlje, zatim oreže oko 3000 čokota vinove loze i više od 250 stabala jabuke, šljive i trešnje, da se podmiri stoka odnosno tri krave i 20 ovaca i da se izvrca med iz košnica. Izgleda sve se može kad se hoće! Ali, priča o prethodno rečenom zahtijeva mnogo više vremena i prostora, pa smo se ovoga puta odlučili da uživamo u pčelinjem raju našeg vrijednog domaćina.

Kada krenemo ostvarivati dječaćki san, onda je naša misija na tom dugotrajnom putu nezaustavljiva i, naravno, uspješna. Sa samo 12 godina Dragoljub je znao šta će biti njegovo životno opredjeljenje, a sve zahvaljujući vrsnim pčelarima iz komšiluka koji su, eto, predodredili hobi kojim će se sa velikom ljubavlju, pored svih obaveza, naš sagovornik baviti. Niko u porodici se prije njega nije bavio ovom granom poljoprivrede, ali je otac bio taj koji je prvu košnicu na dar kupio sinu od, kako Dragoljub kaže, vrsnog pčelara Rajkovića.

-Pčelarstvom se u porodici nije bavio niko. Ja sam kao klinac gledao u komšiluku par veoma posvećenih pčelara ovom poslu i to me je zainteresovalo. Moj početak je bio sa tom jednom košnicom sa nekih dvanaestak godina, a podstaknut komšijama, uspješnim pčelarima, koji su tada imali velike pčelinjake sa preko 300 košnica. Išlo

DRUŽENJE SA PČELAMA NEMA ALTERNATIVU

je polako. Bez obzira što sam još uvijek bio dijete, čitao sam literaturu, pročitao veliki broj knjiga iz kojih sam stekao prva saznanja i koja su mi pomogla da se snađem u tom izazovnom poslu. Ali, kako je za svaki posao potrebna, prije svega, ljubav, tako je i u pčelarstvu ta emocija nezaobilazna. Ako nje nema, sve je uzalud, teško se može uspjati. Takođe, ako se gleda neka materijalna korist i to bude pokretač, teško da ćete nešto postići. Dakle, ljubav je bitna ili čak presudna, jer ako se ima u vidu da su godine za pčelare u Crnoj Gori sve teže i teže i da imamo sve manji broj medonosnog bilja, najlakše bi bilo odustati. U ruralnim područjima, gdje se izlazi na pašu, stoke više nema. Veliki požari su učinili svoje, kao i dugotrajne ljetnje suše. Treba puno ulaganja i truda. Postaje upitno kako ići dalje. Ipak, ništa me neće pokolebati, kaže Prelević.

Kada je plasman proizvoda u

pitanju, to jest meda, jer se Prelević isključivo bazira na tome, nikada nije imao problem. Prijatelji, poznanici i redovne mušterije prepoznaju kvalitet i med brzo bude rasprodan.

-Proizvodim samo med i bavim se prodajom rojeva nukleusa. Propolis samo za kućne potrebe, kaže on.

Saradnja sa ostalim pčelarima iz Crne Gore i regiona je neizostavna, jer se razmjenjuju stručni savjeti i iskustva.

-Razmjenjujemo iskustva na jednom korektnom nivou. Što se tiče pčelara sa strane, to su lična poznanstva, sa ljudima iz Bosne i Hercegovine i Srbije. Tu su neki stručni savjeti, pomoć. Sve je dobro, iskustva su vrlo bitna, mada se naše i njihovo pčelarenje u velikoj mjeri razlikuje, jer su oni u mnogo boljem položaju što se tiče medonosnog bilja, oni imaju velike resurse. Kako Bosna i Hercegovina, tako i Srbija imaju više pčelinjih pašna, dok mi u Crnoj Gori imamo samo jednu gdje stacionirano

pčelarimo i drugu kada selimo u planine, obično na sjever Crne Gore, kaže Prelević i dodaje da on pčele seli na planinu Žijevo.

-Ipak, svako iskustvo je bitno, bez obzira što se ne može primijeniti u Crnoj Gori iz pomenutih razloga.

Problem u pčelarenju, pored pomenutog, predstavljaju i klimatske promjene. Prelević podsjeća da vremenske nepogode, požari, velike, dugotrajne suše i u jednom dijelu nedostatak stoke, čine da pašnjaci više nijesu pitomi, nijesu pokošeni kako bi to medonosno bilje cvjetalo.

SAJMOVI

I Prelević je učesnik sajмова, ne toliko redovno, ali povremeno ponudi svoje proizvode na Pogoričkom sajmu.

-To je divno iskustvo. Više se radi o nekom vidu druženja, upoznavanja sa drugim ljudima iz Crne Gore. U svakom slučaju korisno. Razmjenjuju se iskustva, upoznaju drugi pčelari, u ponudi se nađe i oprema, kaže on. Prelević smatra da bi resorno ministarstvo trebalo više da se posveti pčelarima i pčelarstvu, nego što je to bio slučaj do sada.

-Znamo da opstanak svijeta zavisi od pčela. Od pčele zavisi sve. Ne postoji oprašivač koji može da zamijeni taj vrijedni insekt. Stimulišu se pojedine grane poljoprivrede, a ne stimuliše u dovoljnoj mjeri pčelarstvo. Voćarstvo zavisi od pčelarstva. Proizvodnja bilja, kompletna, zavisi od pčelarstva, tako da bi pčelarstvu trebalo da se posveti malo veća briga, prvenstveno u vidu subvencija za pčelinja društva. Jer, kao što sam već rekao, godine za pčelarstvo su postale sve teže i teže. Pčele treba pripremiti za zimu. Treba ih u proljeće stimulatивно razvijati, prehraniti kako bi one bile spremne da vam donesu nešto iz prirode. Jer, ako pčela nije obezbijedila svoju kuću, ona ne radi ni za pčelara. Čisto tavori za sebe. Imamo nevjerovatno sušna ljeta. Od polovine jula pa na dalje, posebno u ovom centralnom dijelu države, osuđene su na ono što im pčelar može pomoći. To su veliki izdaci za pčelare. Tako da ne vidim logiku da se ne subvencionišu košnice, kao što se subvencionišu sitna stoka. Ne vidim tu razliku koju pravi ministarstvo. Vjerovatno to nije

namjera, nego prvenstveno neznanje, neupoznavanje sa tom problematikom. Pčelarstvo se ne može gledati površno. Znamo da u razvijenim zemljama Evrope i svijeta pčelarima plaćaju da svoje pčele donose na plantaže jabuka, šljiva, trešanja, lješnika, kestjenja. Farmeri koji uzgajaju te plantaže plaćaju pčelarima za donošenje košnica za oprašivanje, objašnjava Prelević. On smatra da je to veoma važno, kao i to da u školama treba pričati o pčelarstvu, da se djeca vraćaju prirodi.

-Kada ste u pčelarstvu, vi ste u prirodi. To je bitno, ne samo za pčelare, već i za zajednicu. Mislim da ministarstvo ne pridaje dovoljno značaja pčelarstvu kao jednoj poljoprivrednoj grani. Izuzetno je bitno znati da se pčelarstvo ne pokreće samo od nabavke opreme, mašina za vrcanje meda i ostalog. Prvo morate da imate pčele, da ih razvijete, prehranite, spremite za pašu, da su zdrave da bi vam donijele med. Ne možemo ići od desetog stepenika do prvog, nego od prvog prema desetom. Ponovo kažem, vjerovatno se tu ne radi o nedostatku volje. Jednostavno ljudi nisu upućeni dovoljno, integrisani, kazao je Prelević.

DOBRA VOLJA

Prelević je počeo sa jednom, a danas ima pčelinjak od oko 150 košnica. Posao pčelarenja obavlja, uglavnom, sam. Tek ponekad, po potrebi, kao pomoć priskoči majka.

-S obzirom da se pčelarstvom ne bavimo tradicionalno u porodici, ni po očevoj, a ni po majčinoj strani, sav posao pripada meni. Nije mi teško i stižem da završim sve obaveze. Zaposlen sam u Kliničkom centru na mjestu instrumentara u operacionom bloku, ali ako čovjek nešto voli i ima interesovanje i želju, može da postigne. Za sve se nađe vremena. Treba samo dobra volja. To je glavna vodilja u svemu. Pored pčelarstva tu je i vinogradarstvo, voćarstvo. Sve čovjek može postići samo ako ima dobru volju i želju, kaže ovaj vrijedni domaćin, a na kraju našeg razgovora poručuje mladima i pčelarima početnicima da pčelarstvom moraju da se bave prvenstveno iz ljubavi, a ne iz koristi.

-Kad počnu da se bave pčelarstvom neka ne misle koliko će im košnica dati meda, nego kakvo će da bude to

DOMAĆIN SLAVE

Dragoljubu Preleviću i njegovim roditeljima pripala je uloga domaćina slave UP „Podgorica“, koja je 25. maja obilježena na imanju ove ugledne familije u Ublima, gdje je podružnica Kuća imala čast da ugosti preko stotinu prijatelja iz zemlje i okruženja. Uz obilje domaćih proizvoda i nacionalnih specijaliteta, te raznovrsnog pića i dobre muzike, družilo se i veselilo do kasnih popodnevni sati. Pored kolega iz pobratimskog udruženja „Kragujevac“, na čelu sa Ratkom Živanovićem, te Marijana Gojkovića sa suprugom iz Čačka, slavljе su uveličali i predstavnici pčelarskih organizacija iz Nikšića, Cetinja, Berana, Danilovgrada, Andrijeviće.

Svima su od srca dobrodošlicu poželjeli domaćin Dragoljub i predsjednik Udruženja Mirko Šćepanović i zamolili ih da se osjećaju kao u svojim domovima. Zatim je Ratko Živanović održao prigodni govor u ime pčelara Kragujevca da bi se na kraju Vojin Đukanović, u ime gostiju, zahvalio na lijepom dočeku. Sljedeće godine domaćin slave je podružnica Bratonožića na Pelevom Brijegu.

pčelinje društvo, zdravo, razvijeno, u lijepoj košnici, pa tek onda dolazi razmišljanje o medu. Znači, pčele se gaje iz ljubavi, a kad nešto volite to može da bude i izuzetno korisno, zaključio je Prelević.

G.M.

NE DIRAJTE PČELAREV TAJNI VRT

Ako je tačno da prema nekim znancima osjećamo iskrenu naklonost, dok nas blizina drugih razdražuje ili odbija, ako je tačno da se, mada to ne želimo, a često i ne primjećujemo, redovno zbližavamo sa osobama rođenim u istom zodijačkom polju, onda bi se moglo astrološki reći, da su svi pčelari rođeni u istom astrološkom polju, jer su većinom dobri ljudi, prijateljski druželjubivi, uvijek od pomoći i vodeći se izrekom „Ko će kome ko svoj svome”. Poštujte se bratski jer ih zbližava ljubav prema svetom zanimanju pčelarstvu – jednom pčelar uvijek pčelar.

Utiču na zbližavanje divljine pitomini. Naime, kad nađu u dupljama stoljetnih stabala divlju pčelu, donesu je u svoj uljanik razjarenu, ljutu i gladnu, uzavrelu i spremnu na odmazdu svom budućem gazdi, koji joj je produžio životni vijek, jer da je ostala u prvobitnom staništu, po zakonu vjerovatnoće, biološki bi joj bio skraćen životni vijek. Varoa ili druge bolesti pčelinjih zajednica uvijek prijete, ali je pčelar, novi gazda, udomio, skratio joj muke, otimajući je od dosadašnjeg gazde – majke prirode, te će je pripitomiti u novom domu. Ona će prepoznati svog novog gazdu, kao što u uljaniku istaknutog pčelara Baća Vučića sva društva mirno rade, donoseći polen, dok on vrši kontrolni tretman u košnicama, bez zaštitne opreme, u šorcu i majici tregerači. Takvi su pravi veliki pčelari.

REMINISCENCIJA NA NEBESKIM MEDILIŠTIMA

Rodonačelnik senzibilne prihvatljivosti modernog načina stabilnog pčelarstva bio je pokojni Luka Šofranac, prvi školovani pčelar u Crnoj Gori, koji je uspješno pohađao i završio zagrebačku Višu pčelarsku školu. Rođen je u Rvašima 1931. godine. Živio je i radio u Nikšiću, gdje je i umro 2015.

godine, rvući se sa brojnim poslijeratnim nemaštinama i teškoćama. Stručno i ljudski je vaspitavao većinu, sada poznatih i vodećih, pčelara u gradu pod Trebjesom i daljoj okolini. Nosilac je svih pčelarskih odlikovanja i priznanja bivše Jugoslavije, kao i Međunarodne nagrade za kvalitet meda u Briselu. Jedan jedini je bio Luka Šofranac, a iduće generacije iščekivaće da se rodi

neki novi sličan njemu, internacionalac i praučitelj nikšićkih pčelara.

Tako je radi pokojni Luka Šofranac, Bačov i učitelj i brojnih pčelara Nikšića i šire okoline. A u plejadi nikšićkih pčelara sa sigurnošću ima više veterana koji su ucrtali medorodne puteve svojim mlađim kolegama, koji će u čizmama od sedam milja gaziti prema uspjesima svojih prethodnika i svog učitelja Luke Šofranca, jedinog Crnogorca čije ime blista u enciklopediji pčelarstva, a zidove mu radne sobe krase tridesetak diploma, pohvala, povelja, lenti, ordenja, znački, a među kojima je diploma iz Brisela za najkvalitetniji med. Tegla sa naljepnicom i diploma, kao i ostala priznanja, ljubomorno se čuvaju u porodičnoj kući u Studencima,

na periferiji Nikšića.

Nepogrešivi Njegoš je rekao: „Mićunović i zbori i tvori”, a to je svojim radom i djelom u životu i pčelarstvu potvrđivao i dokazivao Petar Mićunović (1942–2010). Uvijek je bio veseo, radan i poletan, omiljen u okolini Glibavca i Nikšića, a pogotovo među pčelarskom braćom. Kad bi došao u Klub pčelara – Nikšić, kolege i više

od toga – prijatelji, ustali bi radošću ozarenih lica da mu ustupe mjesto, a radosno počete priče pretvarale bi se u veselje uz poneku čašicu domaće rakije.

Petar Mićunović imao je sličan uticaj na društvo pčelara, poput Svetog Petra na svetačku pastvu u hijerarhiji hrišćanstva. Bijaše čovjek posebnih vrлина, vodeći pčelar sa preko 150 košnica jakih društava stacioniranih na ljetu u Banjanima (vrhunska pasišta), a zimila bi na Glibavcu, nadomak Nikšića. Učesnik je brojnih sajмова i izložbi. Uz priznanje, poštovanje i uvažavanje ostaje u sjećanju savremenika, a kod mlađih kolega živi kao legenda i mag što je svakako i bio.

Blagota Koprivica

ANDRIJEVAČKI PČELARI OBILJEŽILI SLAVU SVETOG VASILJA OSTROŠKOG

DRUŽENJE U ETNO SELU „KOLJENO“
ZA NEZABORAV

Svečano je bilo na dan Svetog Vasilija Ostroškog, 12. maja, u potkomovskoj varošici Andrijevici, kada je Udruženje pčelara te opštine proslavilo svoju slavu. Kako ističu iz tog udruženja, Andrijevica je toga dana bila centar pčelarstva Crne Gore i okruženja, s obzirom da se okupio veliki broj gostiju, pčelara, koji su nakon srdačne dobrodošlice, tokom cjelodnevnog druženja, razmjenjivali dosadašnja iskustva u poslu kojim se bave bilo iz hobija, bilo kao jedinog izvora prihoda.

Glavna uloga pripala je domaćinima slave, predsjedniku Udruženja pčelara Andrijevice Draganu Đurkoviću i potpredsjedniku Vesku Deletiću, koji su dočekivali goste u spomen parku Knjaževac, trudeći se da se sve odvija po utvrđenom programu. Kako je čitav maj bio kišovit, tako su na dan slave organizatori, iz predostrožnosti, odlučili da goste smjeste u Parohijski dom koji se nalazi u pomenutom parku, gdje su uz domaću, vasojevičku šljivu razgovarali o trenutnom stanju u pčelinjacima. Kako su teme pčelara uvijek inspirativne i zanimljive, vrijeme predviđeno za okupljanje je vrlo brzo prošlo, pa su od podneva druženje nastavili u, kako ističu u udruženju, prelijepom ambijentu Etno sela „Koljeno“, gdje ih je uz osmijeh i riječi dobrodošlice dočekao vlasnik Bačko Vlahović. Osveštavanje slavskog kolača obavio je sveštenik Boro Vrhovac, koji je poželio dobro zdravlje, kako pčelarima, tako i pčelama, i naravno pune košnice meda.

Prije svečanog ručka prisutnim gostima obratio se Đurković, zahvaljujući se velikom broju gostiju koji su svojim prisustvom uveličali njihovu slavu.

-Naše udruženje je malo, ali veoma uspješno. Naša upornost da se borimo sa svim nedaćama na koje nailazimo tokom pčelarenja, a koje se manifestuju, posebno zadnjih godina, sušnim ljetima, nedostatkom medonosnog bilja, kašnjenjem toplih dana, treba da budu primjer svima, jer i pored svega pomenutog, naš rad bilježi uspjehe, istakao je on i ujedno se zahvalio lokalnoj samoupravi i predsjedniku Željku Čulafiću, kako na dosadašnjoj saradnji, tako i na prisustvu.

BRATIMLJENJE

Ispred pčelara Podgorice slavu je čestitao Mirko Šćepanović, koji je biranim riječima pohvalio rad andrijevičkog udruženja, naglasivši da nema velikih i malih, samo dobrih i loših. Takođe, predsjednik pčelara iz Arilja Radan Pavlović je, čestitajući slavu vrlo emotivnim govorom, izrazio želju da se ta dva udruženja pobratime, što je naišlo da odobravanje. Predsjednik pčelara Mojkovca Duško Jočić, uz čestitke povodom slave, zahvalio se na srdačnom dočeku i naveo

kao odličan primjer saradnje ta dva udruženja. Isto tako, Cetinjani, Bjelopoljci, Beranci, Barani i Kolašinci su se, iskrenim riječima zahvalili na srdačnom dočeku i čestitajući slavu poželjeli da košnice budu pune pčela i meda. Goste je ispred građana Andrijevice pozdravio i Dobrašin Lalević iznoseći molbu prisutnom predstavniku Ministarstva prosvjete da se u školama uvede pčelarstvo kao obavezan predmet, što je Goran Radević prihvatio kao odličnu ideju.

Na neobičan način slavu su čestitali predstavnik pčelara Danilovgrada Žaro Bobičić i vlasnik Etno sela, Bačko Vlahović. Naime, oni su umjesto govora otpjevali po par pjesama, što je još više podiglo nivo raspoloženja svih prisutnih, te se druženje nastavilo do kasno u noć.

-Blok muzike, blok govora, kako reče Rajo Đurašković u svom obraćanju, dobro i pozitivno raspoloženje tokom čitavog druženja, potvrda je da su pčelari poseban soj ljudi kojima se svi obraćaju sa posebnim poštovanjem, zaključio je Đurković.

G.M.

Berićetno i u domovima i u pčelinjacima

Kiša nije pokvarila raspoloženje prisutnih na slavi UP „Potarje” u Mojkovcu. Naprotiv, svi su bili saglasni, a posebno najstariji među njima, krepki starina Tomaš Rabrenović, da je tog jutra nagovijestila berićetnu i mednu godinu. To svakako i zaslužuju pčelari jednog organizovanog i veoma preduzimljivog kolektiva, na čelu sa neumornim predsjednikom Rankom Medojevićem, koji se i ovoga puta postarao da svim gostima, dragim prijateljima iz drugih crnogorskih sredina i sugrađanima, 12.maj – dan Sv. Vasilija Ostroškog ostane u najljepšem sjećanju. Tako je i bilo!

Poštujući običaje prvo je posjećen manastir Dobrilovina, gdje je igumanija Makrina podijelila slavski kolač, a zatim je domaćin skupa Milisav Mrdović podigao zdravicu u čast novog druženja, koje je nastavljeno u reprezentativnom ugostiteljskom objektu „Serdar”, vlasnika Aleksandra Pejovića. Naravno, nije izostala iskrena i srdačna dobrodošlica prvog čovjeka Udruženja, Medojevića i sveštenika Aca Krgovića, koji su naglasili značaj ovog događaja, uvjereni da će ovakvi susreti i ubuduće pospješivati i unapređivati dobre međuljudske odnose na obostrano zadovoljstvo. Za bogatom trpezom skup vrsnih

pčelara i uzornih domaćina ukrasile su dvije divne dame, tržišna inspektorka Magdalena Mrdović-Kolar i glavna koordinatorka na projektu reaktiviranja rudnika „Brskovo”, Jelena Vučetić, dok se za dobar štimung pobrinuo muzičar Rajko Bulatović. Usljedile su priče i evociranje uspomena sa prethodnih susreta, zatim razmjena iskustava i malo šale, pa niz pjesama i čestitki od predsjednika SO „Mojkovac” Marka Janketića i predsjednika SPOCG Radula Miljanića, koji zbog obaveza nijesu prisustvovali slavi, tek toliko da svi budu uključeni u izvanredan i odlično osmišljeni program obilježavanja praznika. Na kraju, domaćinu se u ime gostiju, na ljudskoj i bratskoj stimi zahvalio Velizar Cimbaljević iz Berana, ne štedeći komplimente na račun gostoprimstva svojih kolega iz Mojkovca. Na ovaj način cijenimo jedni druge, uvažavamo se i poštujemo. Sloga i dobra uzajamna saradnja ruše sve prepreke što je za razvoj i afirmaciju pčelarstva naročito važno, a podrška i razumijevanje sa bilo koje strane uvijek su dobrodošli, rekao je Cimbaljević sa željom da se ostvaruju mnogo bolji rezultati na svim poljima u narednom periodu.

B.K.

DA LI SE MOŽE STATI NA PUT ŠVERCERIMA MEDA?

BOŽANSKI ELIKSIR KAO TEČNO ZLATO

„**Q**uoqvīd agis, prudenter ags, et respice finem” – Što god radiš, radi smišljeno i misli na posljedice.

Med je sveti eliksir – istrajan, dugotrajan, hrana i lijek svih vremena i svih naroda, poslastica faraona, apostola, careva, kraljeva, sultana, redodstvenika, podčinjenih, do same raje; koja zlobe trpjeti ne može, ni trpjeti turskoga zuluma. I zulumčarima je med poslastica kao svim dobrim ljudima, a i nekim životinjama među kojima prednjače medvjed, a što mu ime potvrđuje – medojed. Med je med-božanski eliksir, dar medonosnih insekata, koja izleže sveta majka matica, dok njena potomstva neki pčelari nazivaju muvom, a ne pčelama što je za upis u knjigu grehova, ako takva postoji, a ako je nema trebalo bi je otvoriti, i u njen sadržaj unijeti kradljivce košnica i nuklusa, nakupce, preprodavače i proizvođače lažnog meda i njegove uvoznike, kao i još neke mešetare prekogranične nabavljače i distributere. Za neke je granica jadnica jer pričinjava smetnju u obradi zemljišta, dok je za neke zlatna ptica nosilica, jer se ponešto doturi – ruka ruci i preko graničnog prelaza, a tu može biti i bačvica falcifikovanog meda.

MEDOVINA UMJESTO MOLITVENOG VINA

Tajanstveni druidi, keltski svještenici bili su velemudri, obrazovani pčelari, a neki su istraživali dubinske istorijske prošlosti vjeruju da je Ston Hendž njihova grobnica. U prevodu druid znači hrast – sveto drvo – otuda badnjak i njihovo da kucnem u drvo što se zadržalo do današnjih dana, iako su vjerske obrede vršili do dvije hiljade godina prije Hrista. Ne samo da su vršili molitveno vjerske obrede, nego su bili medicinski magovi, pa otuda umjesto molitvenog vina, upotrebljavali su rujnu medovinu obrednima procesijama, jer su znali da je medovina eliksir za jačanje imuniteta, a uz sveto drvo imelu jedina biljka koja cvjeta zimi. Sjekli bi je zlatnim srpom, nedozvoljavajući da padne na zemlju grešnicu. Ni poslije četiri milenijuma druidi i njihovo pričešće rujnom medovinom nisu pali u zaborav. Što je dobro, to se nezaboravlja!

SUROGATI OD SOKOVA I ŠEĆERA

Postoje dugi i drugi putevi gospodnji, jer pored legalnih državnograničnih prelaza, postoje i ilegalni zabranjeni prelazi, a što je zabranjeno nije sveto, nego za medošvercere pravo mjesto puta u Eldorado. Ima slučajeva i tabanjanjem izlaska iz prevoza prije carine, a zatim pješke do iza carine, te tako i vuk sit i koze na broju. Rascvjetanu trgovinu meda švercom sada nazivaju sivom ekonomijom, a ona više nije siva, nego crnilom pigmentirana, jer tegla falsifikovanog meda može se naći za 5 €. Taj surogat od sokova i šećera razliva se bez gustoće i arome, dok je prirodni med 10–15 €. Zli jezici govorkaju da ima i poneki pčelar koji vještački med prodaje pod svojom etiketom. Dugi su putevi do istine, a u ovom slučaju istina je neuhvatljiva, a zasad je nepoznanica da li i naši kvazipčelari fabrikuju lažni med i koliko ih ima. To je tajna, a tajna nije u raju nastala, a rajski je put pčelara od kuće do svog ili susjedova uljanika. Kvazitehnologija vještačkog meda dobro je poznata prvim dobrim proizvođačima prirodnog meda – pčelarima, koji od nje bježe, kao đavo od krsta, neće da o njoj govore jer je to anatela, a po legendi oni koji primjenjuju i proizvode lažni med, istražiće se kao šareni konji. Tehnologija proizvodnje vještačkog meda je tajanstvena, skrivena, kao i sve što je protivzakonito i nedozvoljeno, ali svaka tajna postaje javna, a recept lažnog meda na talasima „radio Mileva”, od usta do usta, pošto je djelimično poznat: ukuvavanjem šećera u smještu za tamniji med, sličan šumsko-livadskom sipaju koka-kolu, dok za svjetliji, sličan bagremovom prirodnom medu, u rastopljeni šećer dodaju fantu. O njihovoj duši!

Blagota Koprivica

Na dnevnom redu vrcanje i rojenje

U junu, prvom ljetnjem mjesecu, srednje dnevne temperature se kreću između 17-28 °C, a na jugu zemlje penju se i preko 33 °C. Tokom juna mogu iznenaditi i jake padavine. Padaju kratkotrajne kiše i česti pljuskovi praćeni jakim grmljavinama. Osim toga, dani su dugi sa 230 do 295 sunčanih sati u mjesecu. Vrijeme u junu najviše utiče na sakupljanje nektara sa paše livada. Ako vrijeme bude toplo, vlažno i bez vjetera, i ako jutra budu s puno rose, pčele će vrlo dobro iskoristiti ove paše. U junu kreću i jake polenske paše, a počinju mediti livade zavisno od nadmorske visine. Jun u pčelinjaku znači mjesec vrcanja, formiranja vještačkih rojeva i rojenja. U junu zavisno od podneblja završava bagremova paša, pčelama olakšavamo bržu preradu nektara bagrema u med otvaranjem leta i osiguravanjem provjetrenosti u košnici. Kada pčele poklope bar 1/2 ili najbolje 2/3 okvira, iste vadimo i pripremamo za vrcanje. Još za vrijeme prerade bagremovog nektara u med, u slučajevima kada selimo košnice na drugu lokaciju, vršimo završne pripreme oko prevoznog sredstva i samih košnica. Takođe u junu počinju više dnevne i noćne temperature pa treba obratiti posebnu pažnju na zalihe čiste vode u našim pojilicama na pčelinjacima. Poželjno bi bilo da su pojilice smještene bar desetak metara od samih košnica te da su, ako nije moguće stalno, bar tokom sredine dana djelimično u hladu.

Pčelar treba prije nastupajuće paše da pregleda pčelinje zajednice i preduzme mjere za prekidanje rojevnog nagona ako se negdje pojavi. Zbog puno poklopljenog legla i izumiranja većeg broja starih i izrađenih pčela, pčelinje zajednice mogu i oslabiti za slijedeću pašu. Zato je u takvim slučajevima dobro da se u plodište stave dva-tri

okvira, koji su izvrćani, a upravo u takve okvire matica dobro i brzo polaže jaja. Ako se i pored toga neka pčelinja zajednica i izroji, pčelar to mora pratiti kako bi mogao uloviti roj. Ovo je i pravo vrijeme za formiranje pomoćnih zajednica tj. nukleusa. Zahvaljujući tome što su pčelinje zajednice jako razvijene, imaju puno mladih pčela, a vrijeme je toplo i dotok nektara i polena je dobar. Tako da je mjesec jun najpovoljniji za uzgoj kvalitetnih matica kao i za izmjenu starih.

Sprječavanje rojenja vršimo na način da matici prije svega pružamo dovoljno prostora za polaganje jajašca, u medišnim nastavcima takođe pokoji okvir uvijek neka bude sa satnom osnovom kako bi takozvane kućne pčele imale prostora za lučenje voska iz svojih voštanih žlijezda.

FORMIRANJE NOVIH ZAJEDNICA

U savremenom pčelarenju moramo izbjegavati, odnosno sprječavati, prirodno rojenje koliko je to moguće jer ono u većini slučajeva nanosi veliku štetu pčelaru i cijelom pčelinjaku. Da bi se povećao broj pčelinjih zajednica potrebno je koristiti metodu razrojavanja. Pomenutu metodu treba obavljati po planu, s tim što treba uzeti u obzir snagu pčelinje zajednice i uslove, a to treba napraviti u najpogodnijem vremenu ne ometajući pčele u sakupljanju nektara i polena. Od više načina razrojavanja najbolji su oni koji vode do formiranja jakih samostalnih zajednica koje će bez ikakvih problema prezimiti. Osnovni princip razrojavanja sastoji se u tome da osnovnu zajednicu ne oslabimo i da se najveća pažnja posveti razvoju novoformirane pčelinje zajednice. Praksa je pokazala da je godišnji porast zajednica na pčelinjaku za 25-30% biološki nor-

malno i ekonomski opravdano ako je uzeta u obzir pčelinja paša područja na kojem se nalazi pčelinjak. Nove pčelinje zajednice treba formirati samo od najjačih, visokoproduktivnih i zdravih zajednica koje nisu sklone rojenju.

Kako planski formirati zajednicu? Za planirano povećanje pčelinjih zajednica neophodno je u košnici istovremeno osigurati tri uslova: veliki broj pčela, puno legla i dosta hrane, a da se pri tome ne pojavi rojevni nagon, već da formiranje zajednica napravi pčelar kada on to planira. Zato sve aktivnosti pčelara, kada je u pitanju izlazak iz zime i rani prolječni razvoj zajednice, pa i tokom cijele sezone, imaju za cilj stvaranje uslova za razvoj što većeg obima legla u košnicama. Najbolje vrijeme za veliko povećanje pčelinjih zajednica je po završetku bagremove, ili neke druge glavne paše. Tada u košnicama ima puno pčela svih starosnih dobi, legla, hrane, što nam je i najvažnije za razrojavanje. Razrojavanje ćemo napraviti odmah po vrcanju meda. Za ovaj način razrojavanja moramo planirati i uzgoj matičnjaka, tako da podesimo vrijeme razrojavanja da bude najkasnije 13. dana starosti matičnjaka. Onaj ko nije vičan da sam uzgoji matičnjake, najbolje je da osigura sparene mlade matice od nekog registrovanog uzgajivača. Jedan od najjednostavnijih načina je da pčelinju zajednicu podijelimo na dva dijela.

To se radi samo onda kada na pčelinjaku imamo poklopljene matičnjake, a još bolje ako imamo mlade sparene matice. Ako dodamo mlade matice takve nove zajednice neće ni malo zaostajati za drugima. Nije preporučljivo od jedne jake zajednice napraviti dva-tri slabija za koje nijesmo sigurni da će se razviti, a još manje prezimiti. Neki pčelari uporno njeguju lošu pčelarsku praksu, ali savjet je njima i onima koji će jednog dana biti pčelari da kasno razrojavanje napuste jer samo jaki opstaju. Na kraju juna nikako ne smijemo zaboraviti kontrolisati varou. Moramo svakako napraviti dijagnostičko tretiranje kako bi vidjeli koliko se varoa razvila. To se mora napraviti na 10-20 % zajednica. Ne smijemo nikako zanemariti varou, jer samo malo opuštanje može nas puno koštati.

izvor: pčelarska literatura i sajтови

kuća meda
www.kucameda.me

SOJA PROTEIN pogača za pčele

preporučuje sa kao dodatak ishrani pčela u periodu sezonskog nedostatka polena

 **SOJA PROTEIN
INVERTNI SIRUP**

Sastav: **glukoza, fruktoza, saharoza, invertni sirup i soja.**

Kontrolu kvaliteta vrši:
Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore

Rok trajanja: **6 mjeseci.**
Čuvati na suvom mjestu.

Datum proizvodnje: **Utisnut na kutiji.**

Proizvodi: **KUĆA MEDA d.o.o.**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora

Kontakt tel.: **+382 68 844 333**
E-mail: **kucamedacg@gmail.com**
www.kucameda.me

Partner: **Savez pčelarskih organizacija Crne Gore**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora
E-mail: **spocg@t-com.me**

 HACCP
Critical-Control-Point

 389000450809

1 KG

Proizvodnja pogača u Kući meda obavlja se u registrovanom objektu, broj rešenja Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove: 060-323/16-0306-366/3.

Trenutno se proizvode tri vrste pogača i to:

KLASIK, IMUNO AKTIV I SOJA PROTEIN.

Osnova za proizvodnju pogača je šećer i invertni sirup. Šećer se melje u turbinskim mlinu koji daje izuzetno fine kristale.

Komponenta koja se dodaje u sve tri vrste pogača je pšenično brašno u koncentraciji do 2% u cilju boljeg sjedinjavanja i vezivanja smjese.

Vaše komentare, primjedbe i sugestije možete nam poslati na E-mail: **kucamedacg@gmail.com**

kuća meda
www.kucameda.me

IMUNO AKTIV pogača za pčele

za bolji razvoj pčelinjeg društva

 PROBIOTIK
EM PROBIOTIK DOPRINOSI:
Zdravstveno stanje pčela
Ishrani i rast
Imunitet
Produktivnost pčela
Kvalitet pčelinjih proizvoda

 SUPLEMENT
B+ DOPRINOSI:
Ubrzanom razvoju pčelinjih društava
Boljem pčezimljenju
Olakšanoj proizvodnji matice
rojeva i voska
Višom prinosu meda
Jačanju imuniteta

Sastav: **glukoza, fruktoza, saharoza, invertni sirup, probiotik, pšenične mekinje, pivski kvasac, eterično ulje i cimet.**

Kontrolu kvaliteta vrši:
Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore

Rok trajanja: **6 mjeseci.**
Čuvati na suvom mjestu.

Datum proizvodnje: **Utisnut na kutiji.**

Proizvodi: **KUĆA MEDA d.o.o.**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora

Kontakt tel.: **+382 68 844 333**
E-mail: **kucamedacg@gmail.com**
www.kucameda.me

Partner: **Savez pčelarskih organizacija Crne Gore**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora
E-mail: **spocg@t-com.me**

 HACCP
Critical-Control-Point

 389000450793

1 KG

kuća meda
www.kucameda.me

KLASIK pogača za pčele

Sastav: **glukoza, fruktoza, saharoza, invertni sirup**

Kontrolu kvaliteta vrši:
Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore

Rok trajanja: **6 mjeseci.**
Čuvati na suvom mjestu.

Datum proizvodnje: **Utisnut na kutiji.**

Proizvodi: **KUĆA MEDA d.o.o.**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora

Kontakt tel.: **+382 68 844 333**
E-mail: **kucamedacg@gmail.com**
www.kucameda.me

Partner: **Savez pčelarskih organizacija Crne Gore**
Grbe bb, 81412 Spuž-Danilovgrad, Crna Gora
E-mail: **spocg@t-com.me**

 HACCP
Critical-Control-Point

 389000450786

1 KG

Prija
svim
čulima...

Proizvodi:
Balkan Group Montenegro
81 206 Podgorica

Bom
kafa
najboljeg
ukusa i mirisa.